

ВЫХОДЗІЦЬ З ЧЭРВЕНЯ 1994 ГОДА

Беларуская МАЛАДЗЕЖНАЯ

Рэспубліканская грамадска-палітычная незалежная газета — № 25

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

"Саромецца мне няма за што!"

Працяг размовы галоўнага рэдактара "БМ" (стар. 2)

Ю. КЛІНЦОЎ:

"Ратуй сябе і Беларусь!"

(стар. 4)

Е. ШУМАРОВА:

"ДА БУДЕТ СВЕТ!"

(стр. 3)

В. ЗАБЛОЦКИЙ:

"Рынок -- это только механизмы!"

(стр. 6)

Жыццё ў стылі "БМ"

(стар. 8)

ПраРОК

(стар. 7)

Вольга БАБАК, "БМ"

Нацыя эмігрантаў

(стар. 6)

Н. КОПЧЕНОВ, "БМ":

"НУЖНЫ МЫ ЕЛЬЦИНУ И ИЖЕ, КАК В РУССКОЙ БАНЕ ПАСАТИЖИ!"

Политэкономия постсоциализма (стр. 3)

За турэцкіх двух "шпіёнаў" -- мы без сотні міліёнаў!

"Саромецца мне няма за што!"

(Пачатак у N 24 "БМ")

Са Станіславам ШУШКЕВІЧАМ

працягвае размову галоўны рэдактар "БМ":

-- Сто дзён беларускага прэзідэнта яговыя сапернікі па выбарчай кампаніі і больш-менш значныя палітыкі адзначылі шматпланавай і разнастайнай крытыкай. Вы не іраваліся расказаць, што ён робіць не так і чаму ён робіць не так...

-- Я вам магу ўсё растлумачыць. Я думаю, што ён бы хацеў рабіць так.. І хапае розуму зразумець, што да сваіх прадвыбарных абяцанняў яму сур'ёзна ставіцца не варта. Я, праўда, стаўлюся да абяцанняў -- любых -- па-іншаму: не магу абяцаць тое, што не здолею зрабіць. Тут быў падыход іншы, у палітыцы гэта прыём стандартны. Але цяпер трэба нешта рабіць!

Мы на Беларусі не прынялі, не вызначылі няўхільна неабходны накірунак. Хапіла мужнасці ў палякаў, у венграў --паглядзіце вынікі. Я толькі што быў у Польшчы. Быў і раней. Была сярэдняя зарплата ў 220 даляраў, праз год стала 290 (у эквіваленце, яна выплочваецца там у злотых). Яны набліжаюцца да сусветных цэн, а гэта значыць, спрашчаецца абмен, змяншаецца прастора для махлярства на перападзе гэтых цэн. А ў нас гэта прастора пашыраецца.

Патрэбны дзеянні, каб зламаць старую, ірацыянальную псіхалогію -- і на бытавым узроўні, і на дзяржаўна-кіраўнічым.

Вы "Курачку рабу" глядзелі? У вельмі саркастычнай форме, але паказана тое, што ёсць: хто сваёй працай можа стварыць сабе лепшае жыццё, трапляе ў нас у катэгорыю злачынцаў. Ёсць і злачынцы, але ў катэгорыю "ворагаў" трапляюць тыя, хто лепш працуе, хто знайшоў сваё месца, хто ўмее гаспадарыць. І раней і дагэтуль у нас шчаслівы Іван-дурань, якому выпаў абрус-самабранка, залатая рыбка, чарадзейны шчупак. А дзе ж той разумны Ганс, які сваёй працай, сваёй паслядоўнасцю, сваёй беражлівасцю дайшоў да добрага жыцця? Нам бы цуд утварыць -- хоп -- і ўсім добра! А што трэба доўга працаваць -- прабачце.

-- Але, выбачайце, нам гэтыя цуды ўсе абяцаюць: то адныя выбары, то другія, і кожны кандыдат ведае, як хутчэй ды карацей прыйсці да цудоўнай будучыні.

-- Вы мяне папракаеце тут дарма. Я казаў пра адзіны цуд, які можна забяспечыць нармальнай крэдытна-фінансавай і манетарнай палітыкай. Гэта -- зрабіць (ну цяпер гэта ўжо немагчыма!) да сярэдзіны будучага года заработную плату ў 150 даляраў. Мы рабілі патрэбныя разлікі, ацэньвалі сітуацыю -- гэта можна было зрабіць, але не такімі захадамі.

Паглядзіце на першую частку праграмы выхаду з крызісу. Мне яна падабаецца. Перапісалі маю праграму, мы над ёй доўга працавалі. Але -- белы пачатак, чорны канец. Адміністрацыйныя захады, рэгуляванне. Ну як жа вы інфляцыю спыніце такімі захадамі?

Я б не спрачаўся з падыходамі па сілавых міністэрствах, па культуры, па адукацыі. Я не ведаю, ці можна было б знайсці рашуча лепшы падыход -- не. Усе варыянты тут падобныя, усе -- у межах нашых эканамічных магчымасцяў.

Але што да эканомікі -- тут не хапае ні адукацыі, ні мужнасці.

Чатыры кампаненты рынка, я пра іх гаварыў год таму на сесіі Вярхоўнага Савета. Не выканаем іх -- наперад не пойдзем. І вось тут не хапае мужнасці. Тут папулізм верхаводзіць, перасцярога: як на гэта паглядзяць? Ну смеху ж варта -- цэны "вярнулі" на старое месца. На што і на колькі дзён? Каго можна гэтым у зман увесці?

-- Станіслаў Станіслававіч, але ж у камандзе Лукашэнкі працуюць некаторыя з тых, хто выступаў вашым паплечнікам. Яны хто -- "засланыя"? Ахвяраваныя? Пасланыя " на практыку ў экстрэмальных умовах"?

-- Прабачце, у нашай камандзе не было ніякага таталітарызму, адданасці чалавеку, а не справе. Мы думалі, шукалі варыянты зменаў і прыходзілі да высноў, абгрунтаванняў, гэта быў навуковы падыход. Людзі былі захопленыя ідэяй і верылі, што такія пераўтварэнні можна зрабіць.

І калі ў іх адкрываецца магчымасць рабіць гэта з нейкім іншым -- хіба можна гэтаму пярэчыць? Ніхто не "засланы". Не адрокся ад сваіх прынцыпаў Багданкевіч. І ў межах тых магчымасцяў, якія дае яму гэтая каманда, ён пераконвае крок за крокам, як трэба рабіць, як трэба ісці. І я баюся, што ён ужо занадта пераконвае -- у манетарных пытаннях. Спачатку трэба было пераконваць нашых прадстаўнікоў урада, што банкі -- гэта добра. Але не дай бог занадта пераканаць і зрабіць, каб банкі кіравалі светам, тут можна перайсці мяжу. Глядзіце, які аргумент ужываў Станіслаў Станіслававіч Багданкевіч і чым, як я разумею, пераканаў прэзідэнцкую каманду: падаткі, якія плацяць банкі, вялікія, калі яны павялічваюцца -- гэта даход дзяржаўнага бюджэту. І трэба садзейнічаць рабоце банкаў. Так?

Але глядзіце, што з гэтага будзе. Калі прыбыткі банкаў павялічваюцца, а нацыянальны прадукт спадае -- за кошт збяднення людзей ідзе павялічэнне прыбыткаў. І тут павінен быць разумны баланс. Каб прыбытак банка ўзрастаў толькі тады, калі прамысловасць ідзе на пад"ём, сельская гаспадарка ідзе на пад"ём. А інакш гэта будзе за кошт абірання людзей.

У маёй камандзе была супрацьвага -- напрыклад, чыста манетарнаму падыходу.

Я цяпер бачу: манетарны бок вельмі добра працуе. І Чыгір у мінулым кіраўнік банку, банкір Багданкевіч. Але далей -- размеркавальныя падыходы, Лінг з Мясніковічам. Зараз ідуць кадравыя змены. Але адбываюцца так, што ад новых чыноўнікаў ды губернатараў рынкавых падыходаў і чакаць нельга. Дрэнны варыянт старых дзяржпланаўскіх супрацоўнікаў. Яны нават і старых метадаў не засвоілі, а на новыя -- не здольныя. Гэта ж яны тармазілі ўсе рынкавыя захады і на месцах, і ў Вярхоўным Савеце!

Я лічу, добра, што хапіла мужнасці ў прэзідэнта зрабіць такі крок -- прафесіянала Ягорава вярнуць да вартай яго кваліфікацыі працы. Можа, у прэзідэнта хопіць сумлення прынесці прабачэнні і мне за тыя абразы, якія ён рабіў у мой адрас?! Ніколі я не прысвоіў ні адной капейкі дзяржаўнай. Сама падазронасць у гэтым агідная, прыстойны чалавек прынёс бы прабачэнні, тым больш, што "справа аб цвіках Шушкевіча" дауно высветлена.

Мне здаецца, што ў людзей расчараванне сёння не тым, што ўсё дрэнна -- мы папярэджвалі, што будзе дрэнна, і, можа, я ў больш жорсткай форме, чым іншыя. Але цяпер няма аніякага святла ў канцы тунэля.

Чалавек жа асэнсоўвае, ён жа бачыць, што нічога не робіцца, каб стала лепш. "Да новага года запушчу заводы"! Я, напрыклад, на сябе такое абяцанне ўзяць не мог. Таму што разумеў складанасці, разумеў, што той жа Расіі ў нас зручна купіць, што нязручна. Калі мы заключаем пагадненне -- ну, напрыклад, не ўвозім інамарак, а ўвозім толькі расійскія аўтамабілі -- тут можна папрацаваць, каб пагадненне было выгадным.

Але такіх пагадненняў я зараз не ведаю. І не спадзяюся на талент тых людзей, якія займаюцца гэтай справай -- старыя кадры ў прэзідэнцкай камандзе і ўрадзе, па-кебічаўску яны падыходзяць, паўзуць на пузе ў тую ж Расію: аддаць усё і ўзамен нічога не патрабаваць. Я не думаю, што Заламай нешта зменіць у кантактах з Расіяй, будзе праводзіць **палітыку.**. Не, ён здольны толькі на вернападданасць.

Таму зараз так людзі гавораць. Не таму, што было б лепей пры іншым. Давайце гіпатэтычна ўявім, што абралі б прэзідэнтам мяне. Я вам шчыра скажу: лепей не было б. Можа, было б і больш цяжка, я не выключаю, пайшлі б на больш жорсткую эканомію, напрыклад, па паліву. Але была б надзея. Стабілізацыю мы прагназавалі на студзень. А цяпер, што захоча Расія, тое і зробіць з намі заўтра. У нас запасы паліва нікчэмныя, а нам цяпер кажуць так: мы пачакаем з доўгам, але плаціце сёння. І гэта аплата сёння страх наводзіць на людзей і, дарэчы, толькі спрыяе інфляцыі: вось, маўляў, з новага года давядзецца шалёныя грошы плаціць. А пераарыентацыі ў заробках няма. Калі дзяржава не гарантуе мне дапамогу ў аплаце святла і паліва, кватэры, дык дайце гэтыя грошы ў заробак!

Патрэбна цяжкая работа па пераарыентацыі гэтых патокаў. Гэта якраз тая работа, якую мы планавалі зрабіць, калі гаварылі, што зробім 150$ эквівалент заработнай платы. Гэта не значыла, што з 20 на 150 павялічылася б, і вы ў 7 разоў лепш жыць сталі. Глупства такое абяцаць. Але пераразмеркаваць, каб за свой заробак вы маглі аплаціць і святло, і газ, і праезд у транспарце, ды й на жыццё б хапала не "у прытык".

І мне здаецца, што многія людзі ўжо зразумелі, што зараз перспектыва нулявая.

-- І вось вы мяне прывялі зноў да таго, што застаецца нашаму беднаму беларусу спадзявацца толькі на дзіва.

-- Акрамя як на самога сябе, спадзявацца няма на каго. А беларус выжыве. Я шмат цяпер бываю ў вёсцы і бачу: людзі страцілі надзею на дапамогу ў вырашэнні сваіх праблем. Яны ўпраглися і бясконца працуюць. Кажуць: нам бы крышку цукру, усё астатняе тут будзем рабіць. І моладзь застаецца на вёсцы -- не з-за энтузіязму, з-за цяжкага жыцця.

І ёсць толькі вялікая крыўда: тая дзяржаўнасць, якую так нядрэнна заваявалі і ўсталявалі і прадстаўнікі Фронту, і тыя, хто прымаў Дэкларацыю аб суверэнітэце, -- як яна цяпер трацішча! Чалавек, і просты, і прэзідэнт, павінен ганарыцца дзяржавай. І закон выконваць. А прэзідэнт дае прыклад невыканання закона аб мовах, праекты прэзідэнцкіх праграмаў -- усе на недзяржаўнай мове. Наша самастойная дзяржава яму, дарэчы, і падарунак зрабіла --прэзідэнцкую пасаду, -- паважай ты хоць тое, што прывяло цябе да такой улады! Гэтай павагі няма. Нельга ж і сапраўды верыць, што жыццяздольны прынцып: "Я вас усіх у рог скручу, але прымушу быць шчаслівымі!"

Гутарыла Т. НІЧЫПАРУК, "БМ"

ДА БУДЕТ СВЕТ!

"... сказал монтер и лампочку рукой протер", -- ломкие, уже почти мужские голоса взлетали к еще старинной работы лепному потолку актового зала, вызывая невольную улыбку на лицах строгого жюри. Именно с традиционного приветствия и представления команд началась очередная Республиканская Олимпиада среди учащихся техникумов и высших технических училищ, имеющих честь обучаться профессии техника-электрика. На сей раз -- в Минском политехникуме, который, кстати, недавно отметил свое 65-летие. Восемь команд из различных городов республики были готовы помериться силами.

Хозяева обрадовали и озадачили своим пониманием привычной профессии: в какой-то загадочной стране электрические нимфы возвышенно плыли в танце у мирно мурлыкающих электрических машин, а джентельмены из Электрик-Сити беседовали между собой исключительно на специальные темы. И добраться до этой страны можно было только на плотах из стабильного напряжения. Да и то при помощи диэлектрических калош и перчаток...

Андрей Дудко, Молодечненский политехникум:
-- Пока что больше думаю об ученье, а будущее туманно. Может быть, меня возьмут на предприятие, где проходил практику.

Чтобы каждому из этих актеров "добраться" до профессии и обеспечить свое "взрослое" будущее, мало "перечитать" физику иматематику, изучить целую массу специальных предметов. (Одно ТОЭ, то есть теоретические основы электротехники, где есть такие премиленькие вещицы, как переходные процессы, чего стоит!)

Сегодняшняя жизнь перспективами не завораживает: обвал в промышленности и массовые сокращения, растущая безработица среди дипломированной молодежи. На что и на кого рассчитывать?

Николай Семенов, Гомельское училище N 81:
-- Меня вообще-то моя специальность устраивает, тем более, что я хочу продолжить учебу. Недавно я думал, чем же вообще могу заниматься? И понял, что для меня лично электриком быть лучше. По крайней мере, это моё.

Директор Минского политехникума Иван Сергеевич Рахлей честно признался, что очень волнуется за "своих".

-- Между прочим, и такие конкурсы "работают" на уверенность в правильно избранном пути. Дополнительные знания для учащихся, определенный моральный стимул для преподавателей. Мне же, как руководителю, конкурс позволяет увидеть и тех, и других в деле.

-- А нужно ли это дело? Специалистов сегодня и так хватает.

-- Смотря каких. Специальность, по которой как раз и проводится конкурс, пользуется повышенным спросом. И все ребята, которых мы распределили, получили конкретные места, причем с нормальной заработной платой. Между прочим, у нас даже были резервные места. То есть можно было бы еще распределить и большее количество дипломников. У нас налажены хорошие связи с многими предприятиями. Кстати, там же ребята и практику проходят, а потом, после окончания техникума, туда же приходят уже дипломированными специалистами.

-- Известно, что знания сегодня больших доходов не приносят. Молодежь это хорошо поняла и больше стремится заниматься так называемым бизнесом. Есть ли небольшой прогноз, что может быть года через два-три?

-- Действительно, сегодня наблюдается некоторый спад интереса к учебе. Но я уверен, что ситуация изменится. В любом случае предприятия работать будут, может, иной формы собственности, может, не столь гигантские, значит, и специалисты тоже будут нужны. У классного же специалиста есть возможность заработать -- именно заработать -- так, чтобы и на жизнь хватало и еще кое-что оставалось. Это как-то надежнее, чем торговля, где, кстати, тоже нужны профессионалы. Мы же со своей стороны подумаем о расширении пользующихся спросом специальностей -- такое право нам дано.

Александр Демидов, Гомельский политехникум:
-- А я хочу стать великим человеком. Может быть, на ниве электротехники, может, на каком-либо ином поприще. И стану.

Каков же выбор у самых "знаистых знаек"? Председатель предметной комиссии и руководитель Республиканского объединения преподавателей-электриков Геннадий Подгайский объяснил, что в рамках методического объединения с политехнической Академией заключен договор, программы скорректированы так, что "отличники", "хорошисты" (и, между прочим, участники олимпиад) имеют право после соответствующего собеседования стать студентами Академии. Причем им засчитываются и годы обучения в техникуме. Для ребят это стимул хорошо учиться, а в Академии убедились, что такие студенты показывают прекрасные результаты.

Артем Коробейников, Гродненское ВПУ:
-- Не думаю, что я буду очень богатым и "крутым". Будет нормальная работа по специальности, так скажем, "кусок хлеба". А что еще надо? Глупо витать в розовых облаках.

...Когда-то -- в тридцатых годах -- самыми престижными у нас были профессии шофёра, комбайнера, тракториста. Увидев такого бравого парня в хрустящей кожанке, девчонки прямо замирали от волнения.

Говорят, история повторяется. И, может быть, пройдет пяток лет -- и какая-нибудь платиновая блондинка, подталкивая подружку локтем, будет в упоении шептать: "Смотри, вое сам Витя-электрик идет. Вот бы познакомиться!"

Виталий Яновский, Минский политехникум:
-- Если честно, я как-то попробовал поторговать. Это по-своему трудно и требует как физических, так и больших моральных усилий. Жестким очень надо стать. А электротехника мне нравится, и к конкурсу я тоже с удовольствием готовился. Думаю, что в ближайшее время все вернется на круги своя. Не всем же торговать, кому-то надо и экономику поднимать.

И будет свет. Как признак цивилизации. А это -- очень немало!..

Елена ШУМАРОВА, специально для "БМ"

НУЖНЫ МЫ ЕЛЬЦИНУ И ИЖЕ, КАК В РУССКОЙ БАНЕ ПАСАТИЖИ

● Политэкономия постсоциализма

И чего нашему "батьке" дома не сидится! Прямо мистика какая-то: едва он за порог (границу) -- цены прям как министры от радости скачут.

На этот раз президентской милостью назаад они уже не вернутся. Как сообщило любезно слушателям республиканское радио, повышение в полтора почти раза цен вызвано происками Москвы и соседей-прибалтов. Одни на энергоносители их "отпустили", другие -- на продовольствие подняли. Никакими таможенными барьерами мы пока защититься не в состоянии. А это значит -- грабь своих, чтобы чужие боялись (читай -- не растаскивали последние харчи).

Президенту -- ему хорошо. У него, говорят, в Шклове корова есть. С молоком-то парным он перезимует. А вот у меня дома -- только кошка сиамская. Злющая, шустрая и постоянно орущая, мол, мяса давай! Это с моей-то зарплатой? Она ведь -- родимая -- раза в три ниже, чем у российского журналиста и раз в пять меньше, чем у литовского...

Намедни в столовую полиграфической фабрики "Красная звезда" заглянул. И почувствовал себя в шкуре Кисы Воробьянинова: так и хотелось воскликнуть, что, мол, однако -- цены! Те самые маринованные огурчики в качестве дополнительного гарнира предлагались по цене в двести раз дороже непмановских (Кисе их в ресторане "Прага" на Арбате по рублю за штуку сватали). Почти как за апельсин. Шкловские, видать, огурчики. Нынче президентские земляки цену себе знают.

Только бюджетники повышение минимильной зарплаты отпраздновали -- здрасьте-подвиньтесь: ее теперь на полкило "пальцем пханой" колбасы из "кулинарки" всего и хватает.

Молоко, после которого и бутылку мыть не надо, -- тоже "поехало" (по просьбе Милки Александра Григорьевича, видать!). Батон, почему-то получерный и твердый, как отбойный молоток, в несколько раз против своего свеженького и румяного предшественника дороже стал (здесь-то причем энергоресурсы? В смысле качества).

Словом, плохи наши дела, ребятки. Как утверждает Лукашенко, в одном союзе с Россией у нас от нынешней зимы спасение. Простите, но мы это уже слышали. Кебич про то же самое с высокой трибуны разглагольствовал и с Черномырдиным расцеловываясь, старшим братом его обзывал. Старший брат "батьки" -- значит наш с вами дядя. Вот и придется нам отдавать кое-что дяде. Об этом "кое-что" президент уже почти тридцать договоренностей с Россией заготовил. Чего на этот раз отдаст? Да черт его знает: даже депутаты руками разводят!

Одно мне понятно уже сегодня. За "просто так" ничего в этом мире не бывает. Долги возвращать за газ, нефть и электроэнергию рано или поздно придется. Кому? Это -- другой вопрос. Да за те же транзитные денежки мы и в Эмиратах бензинчику прикупим! Там, говорят, даже дешевле. И зарплату нефтедобыдчикам платят "зелеными". И никаких проблем с "наличкой". И гиганты промышленные наши им продовать не требуется.

В России своих проблем свхождением в рынок хватает. А денег -- нет! И для нас их, поверьте, тоже не будет.

Как нет их и в нашей государственной казне.

А чтобы они появились -- работать надо. Работая -- оно и зимой не так замерзнешь, и суверенитет какой-никакой отстоишь. Такие дела. А как вы думаете, земляки?..

Н.КОПЧЕНОВ, "БМ"

ЗАГРАНИЦА НАМ ПОМОЖЕТ

Честно говоря, не перестаю удивляться энтузиазму, искреннему желанию помочь нам в проведении реформ, казалось бы, преуспевающих иностранцев, которые живут в нормально развивающихся, цивилизованных, демократических странах. Мы уже рассказывали о директоре Ассоциации Муниципалитетов Саксонии Детлефе Диксе, который большую часть времени проводит в Минске, работая экспертом республиканского Центра поддержки демократических реформ имени Льва Сапеги., датчанах Брайане Николсе и Петере Корсби. На прошлой неделе нашу республику посетил темнокожий американец Джеймс Ферн, работающий сейчас заместителем директора института Проблем Самоуправления и Открытого Общества в Будапеште. Правда, институт этот оказывает методическую и финансовую помощь не только Венгрии, но и всем странам Вышеградской группы, Балтии, Украине, Беларуси. А господин Ферн, юрист по образованию, специалист в области муниципальных реформ, до Будапешта 10 лет занимался проблемами местного самоуправления в Сиэтле. Летом этого года известный американский миллионер, предприниматель и меценат Джорс Сорос пригласил Джеймса Ферна поработать в Европе. И первый его визит на новом поприще -- к нам, в Беларусь.

Два дня я понаблюдала, как работает американец у нас. Ни минуты передышки, ни перекура. Сразу же после самолета, не заезжая в гостиницу и не обедая, консультирует экспертов Информационно-Образовательного Центра Проблем Самоуправления, затем -- встреча с народными депутатами Верховного Совета, визиты в Мингорисполком, в Фонд Сороса, в Академию Наук. И не просто визиты вежливости и праздное любопытство. Серьезные, проблемные разговоры, каверзные вопросы, искренняя заинтересованность, неподдельное удивление. Удивление, к примеру, нашумевшим инцидентом с Конституционным Судом и поправками в Закон о местном самоуправлении. Каверзный вопрос о том, какие проблемы могут решить органы местного самоуправления (оказалось, дать справку ЗАГС о рождении, о смерти, или разрешить вступить в брак до исполнения 18 лет). Непонимание введения президентской вертикали, функций представительной и исполнительной власти. Непонимание еще многого, не буду перечислять, сами знаете, как трудно бывает объяснить иностранцу, почему во всем мире так, а у нас иначе. Вот уж действительно, как один известный русский поэт писал (правда, про свою страну, но один к одному это относится к нашей): "Умом Россию не понять, аршином общим не измерить. У ней особенная стать -- в Россию можно только верить". (Только не обвиняйте меня, пожалуйста, в непатриотизме. Ну не пришли в голову подходящие строки про Беларусь!) И что самое удивительное (ей богу, я серьезно, без капли иронии) -- господин Ферн верит, что, несмотря на эту самую жесткую президентскую вертикаль, недемократическией закон о местном самоуправлении, по всем прогнозам, выборный закон с мажоритарной системой, реформы в Беларуси пройдут! Беларусь станет процветающей демократической страной. И он искренне готов еще 10 лет помогать нам проводить эти самые муниципальные реформы, без которых невозможна настоящая демократия. Господин Ферн считает, что самое главное сейчас для нас просвещение, образование, чтобы народ осознал необходимость реформ во всех областях и шел смелее на этии реформы. Ведь накоплен же интересный опыт в странах Восточной Европы, принимаются демократические законы, реформы идут довольно быстро, хотя проблемы и трудности у всех очень похожие. Надо смелее идти на радикальные преобразования, тогда будет и результат.

И еще Джеймс Ферн заверил нас, что Джордж Сорос, несмотря на прохладный прием белорусским правительством весной, готов по-прежнему помогать Беларуси в проведении реформ, деньги и, самое главное, желание у него есть.

Что ж, стоит прислушаться к советам не постороннего, а искренне заинтересованного помочь нам человека.

И. СТУДЗИНСКАЯ, "БМ"

Ратуйце сябе і Радзіму!

Калі крызіс закранае сістэму каштоўнасцяў, дзяржава пачынае гінуць. Карупцыя, злоўжыванні, палітычныя інтрыгі, нястрымная пагоня за нажывай, гвалт, кар"ерызм, дэспатызм, даносы і бязмежнае рабалепства -- усё гэта пачынае паглынаць краіну.

"Новыя беларусы" з ліку прэзідэнцкай каманды кінуліся "лячыць" хворую эканоміку: будзе хлеб з каўбасой -- будзе і ўсё астатняе. Не, шаноўныя, пакуль хворая душа народа, пакуль у нас не ў пашане праца земляроба і настаўніка, пакуль жабруюць старыя і дзеці выхоўваюцца ў сіроцкіх дамах; пакуль салдаты бягуць з арміі, не створаны ўмовы для сумленнай працы і чалавек не мае ўласнасці, не будзе ў нас ні хлеба ні каўбасы.

Дарраў казаў: "Гісторыя паўтараецца, гэта адзін з яе недахопаў". "Той, хто не помніць свайго мінулага, асуджаны на тое, каб перажыць яго зноў", -- гэта ўжо словы другога вялікага філосафа, Сантаяны.

Мы паўтараем многія памылкі народаў, якія прывялі да гібелі іх краін. Яны вельмі добра апісаны ў гісторыі, але, нажаль, яны не вучаць нічому нашых, спадзяюся, адукаваных дзяржаўных мужоў.

Я прывяду класічны прыклад з гісторыі магутнай ва ўсіх адносінах старажытнай Грэцыі.

А вы самі ацаніце -- наколькі гэта стасуецца з сучаснай гісторыяй Беларусі. Вось як гісторыкі паказвалі прычыны гібелі адной з самых цывілізаваных краін старажытнасці (скарочана): раменікам і земляробам стала ўсё цяжэй канкурыраваць з таннай рабскай працай. Яны ператварыліся ў люмпен-пралетарыяў, якія жывуць выпадковым заробкам і на падачкі дзяржавы. Агідныя адносіны да вытворчай працы, як да рабскага занятку, атрымалі шырокае распаўсюджванне менавіта ў гэты час; крызіс выявіўся ў зменах у зямельных адносінах -- многія члены грамадства не валодалі зямлёй. Заможныя людзі пачалі ўкладаць грошы не ў зямлю і вытворчасць, а ў гандаль і растаўшчычаства. Складаўся пласт плутакратаў (магутных сваім багаццем), якія сканцантравалі ў сваіх руках асноўныя багацці. Вялікая колькасць выбарных дзяржаўных пасад пачала аплочвацца дзяржавай, грамадзянам пачалі аплочваць нават наведванне народнага сходу. Войска страціла сваю ролю. Сярэдні клас грамадзян знікаў, а бедныя не мелі жадання змагацца за багацці і інтарэсы багатых. Наёмніцтва ў войску падрывала сувязь паміж паняццямі "грамадзянін" і "воін", паміж войскам і народам. Абрабаванае насельніцтва згубіла плацёжаздольнасць і нічога не купляла -- унутраны рынак быў невялікім... Кіруючая частка грамадства згаджалася прыняць уладу любой дзяржавы, якая абараніла б іх багацці і забяспечыла б магчымасць эксплуатацыі рабоў і мясцовага насельніцтва...

Ці не падобнае адбываецца зараз? Працоўныя на дзяржаўных прадпрыемствах атрымліваюць 5-8 капеек ад заробленага рубля. Уласнік-рамеснік не можа купіць сыравіну і энергію. Але ў нас ёсць мясцовая сыравіна, і можна было б узнавіць старыя традыцыйныя вытворчасці, але дзяржава стварыла такія ўмовы для развіцця асабістай уласнасці, што чалавеку лепш хадзіць на працу на завод 2-3 дні ў тыдзень, а астатні час гандляваць за мяжой. Нават кваліфікаваны працоўны, настаўнік, інжынер ператвараюцца ў люмпен-пралетарыят, а гэта пагражае не толькі эканамічным інтарэсам дзяржавы, але і такой кволай яшчэ дэмакратыі на Беларусі. І выбары падцвердзілі гэта.

Моладзь не паважае вытворчую працу. Грамадства ўжо стварыла магутны пласт сучаснай моладзі -- "скураных хлопчыкаў", якія адчулі пах лёгкіх грошай і якіх ужо ніякім рублём не заахвоціш падыйсці да станка. Яны з агіднасцю глядзяць на рабочыя спецыяльнасці і тым больш на хлебаробскую працу.

У чалавека з"явілася натуральнае жаданне пабудаваць свой дом на зямлі, ён бачыць, што ў грамадскім "шпакоўніку" ніколі не будзе парадку, -- а дзяржава б"е па гэтаму жаданню працэнтамі на крэдыт. Праўда, плутакратам усё можна. Яны маюць беспрацэнтныя крэдыты, будуюць з дзяржаўнай сыравіны і дзяржаўнай рабочай сілай. Будаўнікі шукаюць працу за мяжой, і там іх працай вельмі задаволены, -- а тут, па віне кіраўнікоў дзяржавы, адны не могуць пабудавацца, а другія не могуць знайсці сабе працы. Сэрца радуецца, калі глядзіш на дамы-прыгажуны, якія растуць у асабістым сектары, але яно адразу засмучаецца, што ў сацыяльнай (па Канстытуцыі) краіне сярэднага дастатку чалавек не мае магчымасці пабудаваць значна больш сціплы, хоць і больш, магчыма, прыгожы дом. І вы хочаце, каб гэты сярэдні чалавек ахвотна пайшоў служыць у армію, міліцыю, дзяржаўную бяспеку?

А ці будзе парадак у краіне, дзе дзяржаўныя пасады сталі асноўнай крыніцай гандлю і прыбытку? Хіба ў нас заняць дзяржаўную пасаду, стаць дэпутатам жадаюць толькі адданыя, разумныя людзі, гатовыя служыць сваёй дзяржаве? Я не буду адказваць на гэта пытанне таму, што адказ відавочны. Шматлікія за гэтыя гады факты і публікацыі сведчаць, як дэпутатамі розных узроўняў выкарыстоўваюцца іх "хлебныя месцы".

Наша войска стала наёмным. У ім зусім маленькі працэнт афіцэраў -беларусаў. Таму так цяжка прыжываецца ў арміі беларуская нацыянальна-патрыятычная ідэя. Сапраўды, надарваная сувязь паміж паняццямі "грамадзянін" і "воін". Вялікі М.В.Ламаносаў гаварыў: "Гісторыя дае гасударам прыклады кіравання, воінам -- мужнасці, суддзям -- правасуддзя, маладым --старых розум, старым -- цвёрдасць у парадах". А ў нас кіраўнікі з агіднасцю глядзяць на гісторыю Беларусі. Забарона нацыянальных ваенных святаў яшчэ доўга будзе адгукацца ў нашай арміі. Грэбуем сваім -- бяздумныя ва ўжыванні чужога.

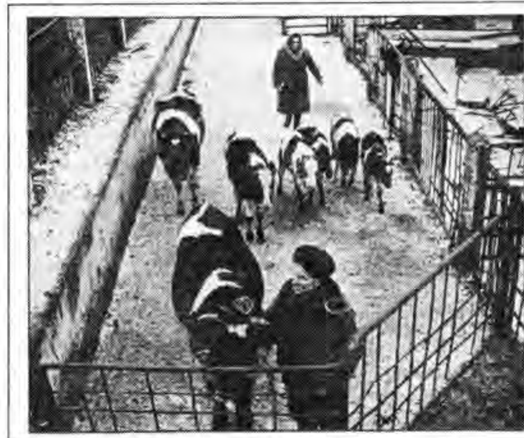
Вы не задумваліся, чым адрозніваюцца мультфільмы амерыканскія ад сапраўды філасофскіх прыбалтыйскіх, ад фальклорных, са шматлікімі прымаўкамі і прыказкамі -- народнай мудрасцю, з прыгожай мовай -- беларускіх, ад адукацыйных --чэшскіх, якія фарміруюць гуманную сістэму каштоўнасцяў? Амерыканскія мультфільмы -- гэта "супергерої"; усемагутнасць грошай, культ сілы і насілля. Еўропа працівіцца гэтай сістэме каштоўнасцяў, а мы праз расійскае тэлебачанне прапаведуем чужы беларусам і еўрапейцам дух.

З навін беларускага радыё можна пачуць весткі з якой-небудзь амерыканскай краіны, падрабязнасці спрэчак у Дзяржаўнай Думе Расіі і амаль нічога з таго, што цікавіць нас у сваёй краіне. Мы жывем чужым жыццём, мы па-чужому думаем. Але нашы кіраўнікі гэтага не разумеюць. Тэлебачанне застаецца архаічным. Не гледзячы на тое, што тэхнічна можна стварыць восем каналаў беларускіх, не робяцца нават спробы адкрыць другі.

У нашай дзяржаве спакойна друкуюцца газеты, ў якіх як слова -- так здзек з нашай дзяржаўнасці, нашай сімволікі. Дзе яшчэ, у якой краіне такое магчыма? Расійскамоўныя сродкі масавай інфармацыі і беларускія афіцыйныя, у якіх ад беларускасці --адна назва, працягваюць выхоўваць у беларусаў комплекс непаўнавартасці. Беларусу ўбілі ў галаву, што без "старэйшага брата" ён нішто, што разумныя, працавітыя, таленавітыя людзі жывуць дзесьці там, за мяжой, а тут толькі шэра-п"яная маса насельніцтва. Яны ўжо не ў стане заўважыць сапраўдныя таленты-самародкі вакол сябе.

Пісьмо ў "БМ"

Каб не быць галаслоўным, прывяду толькі адзін прыклад. У Гомелі жыве Сяргей Іванавіч Кацелявец. Гэты зусім яшчэ малады хлопец з выдаткаў вытворчасці, якіх поўна па сметніках, змог пабудаваць сабе прыгажун-дом у пяць павярхаў! Прычым, два падземныя -- гэта падвал і майстэрня. Гэтага хлопца ведае ўся царкоўная іерархія Смаленска і Пскова. Ён піша іконы, вырабляе розныя царкоўныя прылады па ўзноўленых ім старых і вынайдзеных тэхналогіях. Яго запрашаюць у Расію для рэстаўрацыі і рамонту манастыроў і цэркваў. Яму прапануюць багацці, а ён зноў і зноў вяртаецца на Беларусь. І, крый Божа, каб і ён з"ехаў, як з"ехалі ўжо з краіны, дзе не паважаюць сябе і сваіх таленавітых суайчыннікаў, тысячы навукоўцаў, урачоў, музыкантаў...

А як жа выкарыстоўвае талент майстра радзіма? Сяргей працуе ў каапeратыве па вырабу магільных пліт і помнікаў. Хто ведае пра Сяргея ў Гомелі? Яго сябры, якія за чаркай крыюць гэтую краіну, якая не бачыць пад нагамі золата і цягнеца за меддзю за мяжу, ды яшчэ вельмі маленькая колькасць людзей. А колькі сотняў такіх самародкаў не запатрабавана нашым грамадствам? "Бацькі" ж дзяржавы ходзяць з торбаю жабрацкай па свеце. І гэта маючы такі народ!? Дай ты гэтым людзям спрыяльныя ўмовы -- і яны паўтораць "цуд" японскі і германскі 50-х гадоў, чэшскі і польскі 90-х.

А што ж народ? А народ, не маючы ідэі, на якой можна адрадзіцца, не адчуваючы запатрабаванасці ў сваіх талентах, розуме і майстэрстве на фоне дзяржаўнага бязладдзя пакрысе співаецца і крадзе. У краіне, якая не плоціць за працу, ці плоціць усім аднолькава, незалежна ад колькасці працы, толькі і застаецца красці. А дзяржава забіла ўжо ўсе турмы простымі мужыкамі, якія селі за мех бульбы, і працягвае будаваць новыя турмы для мужыкоў, якія бяруць у яе сваё, заробленае мазалём, але адабранае дзяржавай. Сапраўдныя ж злачынцы працягваюць разам з дзяржавай рабаваць, з выгадай гандлююць нашымі заводамі, нашымі чыгункамі, нафтапровадамі, нашай зямлёй, нашай радзімай. Народ маўчыць, таму што больш ні ў што і ні ў каго не верыць. Народ без веры, без ідэі, без маралі, без нацыянальнай самасвядомасці --гэта гліна, з якой можна рабіць усё, што заўгодна. І робяць.

Вось вам краіна: збараняюцца радыёперадачы і газеты, што абараняюць дзяржаўнасць, і не забараняецца ўтоптваць у гразь незалежнасць і Канстытуцыю; нацыянальна свядомыя людзі з"яўляюцца нацыянальнай меншасцю; у гэтай краіне слова "патрыёт" атаясамляецца са словам "нацыяналіст", з"яўляецца палітычным ярлыком; у якой афіцыйныя дакументы на дзяржаўнай мове дзяржаўныя служачыя патрабуюць "перапісать на человеческом языке"; дзе даецца дзесяць гадоў на вывучэнне роднай мовы, нібы кітайскай, і гэтыя дзесяць гадоў ператвараюцца ў гады барацьбы за выжыванне законнай дзяржаўнай мовы; у якой кіраўнікі адхрышчваюцца ад гісторыі сваёй краіны і называюць падручнікі "нацыяналістычнымі" (нібыта бываюць падручнікі па нацыянальнай гісторыі не нацыяналістычнымі); у гэтай краіне людзі не ведаюць сваіх каранёў і скачуць на магілах сваіх продкаў; старыя ператвораны ў жабракоў, сіроцтва пастаўлена на паток, і маладым людзям з першых жа самастойных крокаў ламаюць душу; у якой не паважаецца вытворчая праца і гэтая праца дае найменшы прыбытак; у якой салдаты бягуць з арміі і дзе народ з"яўляецца гістарычна і палітычна непісьменным і гатовы пайсці за любым папулістам, які пакажа простае выйсце са складанага становішча...

Такая краіна і такі народ не мае права на добрую будучыню --гэта проста немагчыма. Зямля, на якой не выконваюцца самыя асноўныя божыя запаведзі, не мае права на божую падтрымку. Дзе тыя беларускія маісеі, якія падобна яўрэйскаму Маісею, дапамаглі б свайму народу знішчыць раба ў сабе? Пакуль гэтага не адбудзецца, рабы будуць жыць так, як і належыць жыць рабам.

Ю.КЛІНЦОЎ, гісторык, г.Гомель

Народный депутат Владимир ЗАБЛОЦКИЙ:

"Рынок -- это только механизмы!"

С Владимиром Николаевичем Заблоцким, народным депутатом, заместителем председателя комиссии по науке и научно-техническому прогрессу, членом оппзиции БНФ в Верховном Совете, экономистом, премьер-министром "теневого кабинета" встретились мы 7 декабря, в ту самую "черную среду" (или как там ее назовут еще более обнищавшие белорусы?), когда в очередной раз цены поползли вверх, а наше с вами благосостояние, естественно, совсем в противоположную сторону (правда, мне показалось, что цены росли ежедневно и до этой среды...) И разговор пошел, естественно, о нашей больной экономике. И о том, как выжить на зарплату...

-- В своё время я просчитал минимальную потребительскую корзинку из 13 продуктов (а в обязательную входит 19 наименований продуктов).

10 июля эта минимальная потребительская корзинка стоила 352 тыс. руб. на одного человека в месяц. Что туда входило? 600 г хлеба (причем среднего, не "нарочанского" и не белого), 50 г творога, 200 г овощей, 80 г круп, 150 г мяса с костями, 20 г масла сливочного, 15 г подсолнечного масла, 50 г колбасы, немного сахара...

-- Это минимум, чтобы не протянуть ноги и не дойти до дистрофии...

-- 352 тысячи на человека в июле! 20 сентября цены возросли в 2,5 раза. Зарплата за это время возросла на 20%. Таким образом, темпы роста стоимости вот этой маленькой корзинке обгоняют темпы роста зарплаты почти в 15 раз. И даже те, кто когда-то мог свести концы с концами, теперь уже не в состоянии. Инфляция растет. У меня есть справочка Национального банка, как рос курс доллара по отношению к рублю. 15 июля 1993 года доллар стоил 1988 рублей, 15 июля 1994 он стоил 27450 рублей, то есть рост в 14 раз! Если мы возьмем этот курс в 27450 на 15 июля и сравним с сегодняшним днем, 7 декабря -- 8600 руб., за это время мы потеряли в курсе в 3,2 раза. Вот результат экономической деятельности президентской команды: за 4 месяца курс национальной валюты упал в 3,2 раза.

Что касается уровня жизни -- в принципе, все должны уже начать вымирать. Но существует "серая экономика", которая работает вне сферы государственного регулирования, и она в общем-то выручает. "Серая экономика" включает в себя те же дачные участки, работу у родственников в деревне, сферу услуг, которая у нас пока никак не развита, оборот торговли с другими государствами, использование ситуации, неблагоприятной для всей экономики, но благоприятной для определенной категории, которая использует конъюктуру, чтобы каким-то образом заработать валюту. По моим оценкам, сегодня у народа на руках находится 1,5 млрд. долларов. И эта экономика работает на таком сером уровне незасвеченном, она не подлежит никаким налогообложениям, она работает на обороте. Можно сказать, эта сфера услуг и доплачивает на жизнь людям. По моим оценкам, еще 2 зарплаты официальных люди имеют. За счет этого люди и выживают, потому что на официальную зарплату прожить нельзя.

-- Владимир Николаевич, но ведь немало людей у нас, которые не ездят в Россию и Польшу торговать, потому что трудятся и не имеют на это ни времени, ни возможности достать товар, ни желания; не имеют родителей в деревне, а работают простыми врачами, учителями. Естественно, с каждым днем они живут все хуже и хуже. Что будет с этими норамальными, честными людьми, которые никак не относятся к сфере "серой экномики"?

-- И те люди нормальные и честные, и они не виноваты, что их толкнули на такую стезю. Люди адаптируются к условиям, к этой сложной ситуации. Другой вопрос, кто ответственен за создание этих условий, почему не создаются условия для экономического порядка. И те полумеры, которые предусмотрены в президентской экономической программе, ни к чему хорошему не приведут, приведут только к ухудшению.

-- Простите за резкость, но я никак не могу понять одного. Ни одного доброго слова о президентской Программе неотложных мер по выводу экономики из кризиса я еще не слыхала ни от экономистов, ни от простых людей, ни от депутатов. Почему она принята?! И ведь программа это не долгосрочная, а "неотложных мер", и сейчас, через 2 месяца, мы уже должны ощущать результаты от ее претворения в жизнь...

-- Что касается меня, я, выступая на сессии Верховного Совета, показал, почему она плохая, и почему без необходимых поправок эта программа неотложных мер не сможет работать. Здесь чрезвычайно важно понять одно: экономика -- это целая система, ее нельзя разрывать и нельзя подходить к ней с какой-то одной стороны. Когда мы говорили об освобождении цен, в этом случае необходимо в качестве товара признать рабочую силу, выставить в качестве товара ценовое регулирование этой рабочей силы. Необходимо проводить ценовую структурную реформу на весь комплекс товаров, на всю номенклатуру товаров. И в этом случае в качестве одного из товаров надо признать рабочую силу и определить минимальную ее стоимость. Зачем же, например, что-то производить, если собственное население не в состоянии это приобрести? Для кого производить?

Прежде всего, необходимо поддержать покупательную способность населения, проводить разумную политику заработной платы по отношению к ценовым движениям. Соотношение примерно следующее: один киллограмм картофеля равен 0,8 литра бензина (будем сравнивать по энергоресурсам); 1 кг зерна стоит столько же, сколько 1 литр бензина, 1 рабочий час должен стоить минимум столько, сколько 3 литра бензина. (Для сравнения: в США один рабочий час стоит столько же, сколько 57 литров бензина, в Германии -- 15 литров, но, это богатая страна, очень высокие акцизы на нефтепродукты, за счет этих акцизов, строятся дороги, инфраструктура, и эти дороги национальные, за них не платят). Вот и получается, что даже в условиях технологического отставания мы не вправе платить меньше стоимости 3 литров бензина за один рабочий час. При этом мы должны еще понять, что разрушает экономику скрытая безработица. И политика заработной платы не может быть построена так, что все рабочие места должны быть обеспечены в основном производстве. Основное производство плюс сфера, которая питается из государственного бюджета -- это примерно 40% рабочих мест. И попытка вогнать в эту сферу все 100% рабочих мест должна закончиться неудачей. Необходимо выплачивать оновному производству и государственному сектору (бюджетникам) таким образом, чтобы каждый из них мог в среднем содержать полтора рабочих места в сфере услуг. Сегодня у нас такой политики нет. У нас она формируется случайным образом. Скрытая безработица порядка 30% окончательно разрушает экономику, потому что те люди, которые умеют хорошо и качественно работать, не будут работать за столь низкую зарплату. Более того, ценовые реформы не проводятся, у нас энергетическая составляющая стоимости товара начала превышать 30-40%, в то время, как во всем мире она не превышает 8%. Значит, любое колебание цен на энергоносители приводит в какое-то состояние комы цены на остальные продукты. Это недопустимо.

И, естественно, надо прекратить: производить товар, который не нужен, работа идет на склад либо на поставки. Главной должня стать торговая сделка при взаимодействии хозяйствующих субъектов. А торговая сделка работает таким образом: покупатель только тот, у кого есть деньги, кто может оплатить или выставить в обеспечение оплаты какую-то собственность. Тогда это нормально. Я вообще не понимаю проблемы неплатежей. Ее не может быть, если есть имущество. И необходимо, чтобы политика заработной платы была осознанной. Потерять покупательную способность населения нельзя. Тогда нет смысла производить. Но, с другой стороны, скрытую безработицу тоже надо каким-то образом сделать явной. Это, конечно, очень тяжелый этап, но, не решив его, мы не можем создать эффективные рабочие места, те центры кристаллизации новой экономики, которые потянут всю экономику за собой. Если не будет эффективных рабочих мест, эффективных производств, нас ждет экономическая смерть. Мы пытаемся скрыть эту проблему. Там, где могут работать двое, а работают десять, должны работать только двое, а восемь человек -- это проблема государственная. Надо найти точки приложения их сил.

Особое внимание мы должны обратить на денежно-кредитную политику. Прежде всего, не проедать то, что накоплено прежним трудом. Сегодня у нас кредиты даются под 100%, 200% годовых. А ставка рефинансирования превышает 3000% в год. И когда многие начинают кричать, что невыносимо высоки процентные ставки, это актерство, игра. Возвращается по покупательной способности всего лишь одна пятнадцатая -- одна двадцатая часть того, что дается. Поэтому необходимо приблизить процентную ставку к ставке рефинансирования. Когда мы говорим сегодня о льготном кредиторовании, на самом деле, это не льготное кредитование, кредит всегда должен быть возвращен по покупательной стоимости, а здесь идет дотация в чистом виде, если дают какому-то предприятию, которое близко к руководящим кругам, льготный кредит (сегодня это может быть 70%), это значит, предприятию дают дотацию в размере двадцать девять тридцатых этой суммы. Это дотация, и ее нужно взять за чей-то счет. Легче всего это сделать за счет села, потому что здесь нет паритета цен. Банкрот должен быть обозначен банкротом, если он не может выпускать ту продукцию, которую может продать.

В то же время начинаются разговоры о том, чтобы часть собственности продать России за какие-то долги. При этом возникает вопрос оценки. Вот конкретный пример: Сморгонское оптико-механическое объединение оценивают в 2 млн. долларов для того, чтобы акционировать с предприятиями России. Я хорошо знаю это объединение и могу сказать: чтобы достроить там один цех, надо вложить 4 млн. долларов. Таких цехов там, наверное, 20. Плюс вся инфраструктура. Такого рода оценки недопустимы. Да выставьте вы этот завод на торги у нас в Беларуси и поставьте цену 2 млн. долларов, его же купят наши национальные бизнесмены. Они это купят, они запустят предприятие в работу. И это будет нормально. Чьи же тогда интересы отстаивает правящая верхушка, таким образом оценивая это предприятие? По какой методике завод оценен в 2 млн. долларов? Это недопустимо.

Совершенно не орегулированы отношения собственности, до сих пор никто не желает даже задуматься над этим. Вот государственная форма собственности, ее довольно много -- свыше 80%. Это не собственность чиновников или директоров предприятия, это народная собственность. Доходы от использования этой общенародной собственности должны идти на общие нужды и решение общенародных здач. Как выделить эти доходы? С одной стороны, надо разделить функции власти и собственности по отношению к госсобственности со стороны аппарата управления. Тогда в этом случае за государственную собственность отвечает казна. За казенные предприятия. И казна будет теперь отчитываться перед парламентом о качестве своей работы. В этом случае государственные министерства должны расширить понимание своих функций, заботиться об общественном производстве, об экономике в целом, в которую включается и государственный, и не государственный фактор. Должно произойти понимание "расширительной" экономики в отличие от прежнего советского понимания, где 100% экономики было в виде госсобственности.

-- Но ведь Президент на сессии Верховного Совета, где происходила его инаугурация, предложил на должность премьер-министра рыночника, как он представил М.В.Чигиря...

-- Ну, рыночник на словах, а не на деле. Каковы признаки рынка? Это, прежде всего, свобода выбора экономической деятельности. Здесь должен быть регистрационный признак, а не разрешительный. Я могу заниматься экономической деятельностью в любой области. Сегодня есть ряд ограничений -- нефтепереработка, энергетика, базовые отрасли -- ключевые сферы, которые определяют экономику. Это значит, нет первого условия. Второе условие рынка -- это свобода потребления. О какой свободе потребления может идти речь, если нет рынка недвижимости? Нет его, нельзя купить средства производства, нельзя получить доступ к ресурсам, нельзя получить концессию на использование полезных ископаемых. Нельзя получить доступ к кредитам, денежно-кредитная политика такова, что кридиты дают либо своим, либо за большую взятку. Значит, свободы потребления кредитов нет. А кредиты -- это движущая сила всей экополитики.

Третий признак -- это конкуренция. Ведь не создаются конкурентные условия, наоборот, создаются выгодные условия для некоторых избранных лиц, когда они начинают работать. А что остается от рынка? А ничего. Есть разговоры о намерениях подумать о рынке. Для того, чтобы войти в рынок, необходим комплекс мер подготовительных в том числе, и переход к рыночной экономике может состояться в течение одной ночи. И такой опыт в Советском Союзе был. В течение одной ночи ввели НЭП. И экономический порядок был определен. Результат был. Но была осознанная политика со стороны государства. Да, потом отступили, но такой опыт неоценим. Давайте посмотрим, что произошло в Польше. Был подготовительный период, но потом в течение тоже одной ночи был введен новый экономический порядок, который отличался от прежнего. В течение 3 месяцев стабилизировался курс валюты. Да, он плыл, но стабилизировался, появилось доверие к своей валюте.

И когда мы говорим об общем экономическом порядке, конечно, не можем отойти от проблем структурной безработицы, здесь должны быть свои подходы. Это очень большая проблема, но вот сюда-то и нужны инвестиционные деньги, деньги, за счет которых будут создаваться эффективные рабочие места, но самими рыночными механизмами. Должны прийти валютные резервы. Эти валютные резервы можно получить не только от Международного Валютного Фонда. Но условия, которые выставляет МВФ, конечно, правильные. Потому что не может быть полурынка, полурынок -- это разрушение оставшейся экономики. Не может быть каких-то разговоров о рынке, должны быть действительно рыночные преобразования. И вот эти валютные ресурсы должны пойти на создание инвестиционного климата, на то, чтобы получить гарантированные энергопоставки, чтобы никто ни с какой стороны не смел шантажировать эту реформу из политических или экономических побуждений. Ну и, естественно, решить вопросы структурной безработицы. Она временная, но на решение этих проблем нужны приличные средства -- до 5 млрд. долларов как наличные инвестиции, потом собственная инвестиционная и амортизационная политика. И будет выход из этого кризиса. Но только рыночные механизмы могут обеспечить регулирование. Ни одна голова -- ни президента, ни его помошников, не в состоянии понять, что требуется обществу. Только рыночные механизмы за счет ценового регулирования, за счет спроса и предложения, за счет обратных связей, которые работают через финансовые институты, через потребности общества, составляют механизм саморегулирования. Это все известные вещи.

-- Владимир Николаевич, государства Балтии, страны Восточной Европы, которые тоже в тяжелом экономическом положении были, как-то быстрее сориентировались и сейчас уже стали на путь нормального развития. Почему мы не хотим изучать их опыт, а набиваем свои шишки, совершаем свои ошибки, и не хотим прислушаться к советам своих трезвомыслящих экономистов, политиков?

-- Во-первых, то, прежнее правительство, воспринимало себя как временное правительство: "когда мы войдем в Россию, Россия будет думать за нас". Сегодняшние попытки новой администрации решить экономические проблемы тоже заканчиваются ничем. Они не воспринимают себя как руководителей государства и не чувствуют ответственности за государство. Вот последнее заявление Президента: "Мы все равно объединимся с Россией". Нет стержневой ответственности, что он получил доверие народа, ответсвенен перед ним за проведение государственной политики. Если проводить действительно государственную политику и отстаивать государственные интересы, это означает, что лоббистская группа, которая отстаивает внутри нас интересы России, не должна руководить здесь. Она отстаивает не интересы государства Беларусь и народа, который живет здесь, а интересы другого государства и другого народа. Я ничего плохого не хочу сказать о России, о росийском народе, правительстве. Они действуют абсолютно правильно и логично, отстаивают интересы Российской Федерации, интересы народов, живущих в ней. И когда мы говорим, что Россия предлагает Беларуси снять оплату за транзит, и встречно на территории России будет снята оплата за транзит, это игра в одни ворота. Потому что мы имеем географический, геополитический ресурс, находимся в центре коммуникаций. Это такой же важный ресурс, как тюменский газ у России. То, что мы транзитом через Россию ничего не перебрасываем, это же ясно. У нас неравное положение. В то же время оплата за транзит по нашей территории могла бы обеспечить, по моим рассчетам, оплату 80% потребления в энергоресурсах. И это единственный ресурс, которым мы обладаем. В основе всего, с моей точки зрения, лежит осознание того, что есть Беларусь: независимое государство или в сознании руководителей все еще область России.

Я считаю, что любой политик не вправе делать двух вещей. Первое: принимать решения и действовать таким образом, что эти действия в ущерб государству и народу, живущему здесь. С другой стороны, нельзя поддерживать такую политику, которая приводит экономику к окончательному краху. Президент должен сказать, грубо говоря, людям, которые не являются профессионалами и не компетентны из команды, приведшей его к власти: вот тебе ключ от квартиры, выходное пособие, и ты свободен, непрофессионалам в правительстве делать нечего. И пригласить проффессионалов, которые примуться решать проблемы. А если президент ничего не понимает в экономике, абсолютно ничего не понимает, путается даже в терминологии, он должен, если он умный человек, стать выше и стать верховным арбитром, но не влезать в экономику! И эти популистские заверения и обещания прекратить. Если президент желает остаться президентом. Потому что есть объективные законы, которые этот популизм прижмут через несколько дней.

-- Хорошо. Допустим, он так и сделает и пригласит толковых экономистов. Но пойдет ли сейчас разумный, здравомыслящий человек в его команду?

-- При условии, что будут приняты стратегические направления. Три принципа перехода к рынку я перечислил. И они должны реализовываться. Подготовлен весь пакет законопроектов, которые реализуют эти принципы. Еще требуется некоторая детализация. И здесь нельзя путать: перевод в рыночные отношения и благосостояние, которое можно в последующем получить.

Рынок -- это только механизмы. А благосостояние приходит после тяжелого напряженного труда в рыночных условиях. Но тогда представляется свобода действий и создаются условия гражданского согласия в обществе: те, которые хорошо поработали и имеют чем поделиться, делятся с теми, кто не в состоянии себя обеспечить. Этим и отличается социальная рыночная экономика: никто никому не мешает заработать, но тот, кто много заработал, делится с теми, кто не может. Если, например, в России минимальный доход, который облагается малой ставкой в размере 10 млн. российских рублей, и минимальная ставка на доход 30%, -- есть смысл зарабатывать. Если у нас со 100 долларов дохода забирают 60%, теряется смысл в заработке. И тогда начинается уход от налогов, уход в теневую экономику или в "серую экономику", что у нас и происходит.

Мы последовательно идем на окончательное разрушение экономики, если не будет изменений прежде всего в экономическом базисе, в отношениях собственности.

-- Владимир Николаевич, но сами-то вы верите, что при теперешнем раскладе в правительстве будет какой-то сдвиг? Тот же наш народ, "памяркоўны" и терпеливый, который пока дает команде Лукашенко возможность делать все, что они считают нужным, но терпение его же не безгранично...

-- У правительства Кебича было понимание правильное: нельзя трогать потребительские цены, не решив проблемы со всеми основными ценами. Они и старались их держать. Но как только что-то опускаешь -- это как весы... Нельзя в отрыве что-то решать, нужно делать все в комплексе.

В чистом виде народ обманут. Поверил, хотелось верить... Еще и другое: у людей был выбор -- либо продолжить прокоммунистическое движние, либо пойти куда-то в другую сторону. Люди решили пойти в сторону. Раз народ терпит, значит, желает продолжить это бесконечное ожидание. Но народ не дурной, извините. Он уходит, я сказал, в "серую экономику", которая поддерживает его выживаемость. Не всех, но многих.

Я вообще неисправимый оптимист. Все это упорядочится. Народ поймет, кого надо выбрать. Потенциал у нас есть. Есть разумные люди, экономически активные граждане (а их надо не более 2%, чтобы нация процветала) -- есть это все. Нужно создать условия, чтобы каждое предприятие, каждое лицо работало на собственную выгоду. И как ни странно, такой настрой, с учетом государственного регулирования по созданию конкуренции -- это на пользу общества. Здесь как бы противоречие: я работаю на свою выгоду, но в условиях конкуренции это на пользу всем.

Беседовала Инна СТУДЗИНСКАЯ, "БМ"

Нацыя эмігрантаў

● Пад знакам "Ч"

Мядзельскі раён, куды мы час ад часу наязджаем з бацькамі "на сельскагаспадарчыя работы" да бабулі, заўсёды быў бяспечным у плане радыяктыўнага забруджвання: дзякуй Богу, гэта паўночны захад Беларусі... І таму заўсёды, дачуўшыся ў чарговы раз пра новыя жахі з забруджанымі прадуктамі на гарадскіх рынках, мы з задавальненнем збіралі "чыстыя" грыбы да ягады... Але бяда, як смяротная хвароба, распускае свае шчупальцы і дабіраецца да самых "здаровых" месцаў -- не ў тым, дык у іншым выглядзе...

І вось некалькі гадоў таму паабапал дарогі пачалі збірацца першыя вестуны гэтай бяды: нейкія адзінокія, але новыя цагляныя хаты, якія вельмі доўга не "абрасталі" аніякай гаспадаркай. Хутка з"явіліся і новыя людзі. Як ні дзіўна, пра гэтае здагадаліся даволі позна, хаця звычайна ў "глыбінцы" цэлымі тыднямі абмяркоўваюцца і менш выбітныя падзеі, чым з"яўленне новых "аднавяскоўцаў".

...Зінаіду Паўлану Сцяцко я б, напэўна, яшчэ доўга шукала па лабірынтах калгаснай фермы, ды нехта ўрэшце паказаў на невысокую жанчыну ў брудным халаце, якая ў дальнім закутку карміла кароў. Побач таўкліся маленькія дзеткі...

Тры гады таму Зінаіда разам з мужам і дзецьмі была пераселена сюды з Магілёўскай вобласці, Чэрыкаўскага раёна. У тутэйшай вёсцы жыла яе родная сястра, якая і перакатала пераехаць сюды, пад Мядзель: па-першае, радыяцыі няма; па-другое -- вольных хат -- колькі хочаш (старыя паміраюць, маладыя з"язджаюць).

Праўда, і ўмовы жыцця зусім іншыя (...Там жа ж была хата, а тут далі халупу нейкую... Спачатку, як толькі прыехалі ад сваёй радзімы ды сюды, цяжка было. А цяпер ужо прывыклі, дык хоць што...) Муж Зінаіды памёр год таму, але дзеці, дзякуй Богу, пакуль што здаровыя ("А далей -- не ведаем; як будзе, так будзе...")

Мяне вельмі здзівіла, што жанчына не плакала, не скардзілася, як звычайна бывае ў такіх выпадках. Відаць, менавіта гэта і ёсць стан чалавека, які перажыў самае страшнае і ведае, што горш ужо не можа быць...

...Вёска Канстанцінава -- гэта ўжо зусім іншы, багацейшы калгас. І перасёлаў тут больш, і жывуць яны не горш за тутэйшых: хаты ў іх новыя, цагляныя, і гаспадарка сякая-такая ёсць.

Знаёмыя "канстанцінаўцы" адразу накіравалі мяне да Валянціны Пятроўны Маркоўскай: па-першае, яна заўсёды дома (па інваліднасці), па-другое, "свая" жанчына, да і паразмаўляць любіць... І сапраўды, гасціннасць Валянціны Пятроўны -- гэта яе "візітная картка". Адразу запрашае ў лепшы пакой, сама пытае, што трэба, сама ўсё раскажа... І на твары -- лагодная ўсмешка, каб усе ведалі: "Я -- вам сябра"... Валянціна Пятроўна любіць паўтараць: "Калі будзеш сам чалавек, то і людзі будуць харошыя"...

Чатыры гады таму яна пераехала сюды разам з мужам, дзвюма дочкамі і трыма ўнукамі. Жылі яны ў Добрушскім раёне, у вёсцы з паэтычнаю назваю "Дубовы лог". Суседнія вёскі, у якіх жылі маці, трое братоў і сястра, пад высяленне не трапілі, але пераехаць туды таксама было немагчыма: у мужа пачалося нейкае захворванне галаўнога мозга. Трэба было тэрмінова выязджаць.

Зараз жа, здаецца, усё добра: муж адчувае сябе нармальна, шафёрам працуе. Дочкі таксама ўладкаваліся "па спецыяльнасці", жывуць асобна, але на гэтай жа вуліцы, побач... Вось толькі родных сваіх, што засталіся "там", вельмі даўно не бачылі...

...Яшчэ адзін "новы канстанцінавец", Анатоль Сцяпанавіч, трапіўся мне на механізатарскім двары. Праўда, прозвішча сваё чамусьці вырашыў засакрэціць. Што ж, такі тып даволі часта трапляецца на вёсцы: здаровы, мажны 40-гадовы мужык, які раптам аказваецца занадта сарамлівым і марыць хутчэй ад вас пазбавіцца, а таму ў яго, канешне, ніякіх праблем, прэтэнзій і скаргаў не знаходзіцца. Усё добра, усё ідзе, як след...

І толькі адно пытанне, якое ў дадзенай сітуацыі гучыць як правакацыйнае, парушае гэту чыста вонкавую душэўную раўнавагу...

-- А вас на радзіму цягне?

-- ...Страшна цягне. Езджу раз-два ў год. А там маці, нас шасцёра дзяцей у сям"і, жывыя ўсе. Хочацца ўсіх пабачыць.

-- А ў якой вёсцы вы жылі?

-- У такой, што з гэтай не параўнаць. Там клуб быў для моладзі і кіно "вадзілі"... А тут усё зачынена. І зямля там была зусім іншая, тут -- пясок адзін...

-- А калі б вам дазволілі туды вярнуцца, вы б паехалі?

-- Чаму б не паехаў? Паехаў бы. Усё б назад перавозіў.

Вось такія яны і ёсць, гэтыя самыя сяляне-эмігранты... А што дзіўнага ў гэтым спалучэнні? Не так ужо і цяжка адчуць сябе бязвінным выгнаннікам, калі нават жыхары "чыстых" раёнаў трапляюць пад гэты самы "чарнобыльскі" млын... Праўда, гэты млын вельмі часта працягвае круціцца дзякуючы рукам чалавечым: колькі ёсць прыкладаў, калі тыя нешматлікія здаровыя мужчыны, што засталіся на вёсцы, без усялякіх тлумачэнняў, адзіным загадам з якога-небудзь ваенкамата скіроўваліся ў "зону" як ліквідатары, і на ўсё жыццё зробленыя інвалідамі... А ў іншых нават гэтага "жыцця" засталося вельмі мала.

Зараз часта кажуць: Чарнобыль -- гэта пакаранне. Калі так, то я б нават дадала -- гэта яшчэ і лішні доказ таго, што мы -- нацыя адвечных эмігрантаў. Эмігрантаў, якія ніколі не былі гаспадарамі на сваёй зямлі і якія не могуць уратаваць нават уласнае жыццё, блытаючы вышэйшае пакаранне са звычайнай чалавечай бязглуздасцю.

Вольга БАБАК, "БМ"

В N 23 мы опубликовали материал "Путь к правовому государству пора бы начать" из деловой записки судьи Высшего Хозяйственного суда Ю.Шевлюкова Верховному Совету, Президенту, высшим судебным органам Беларуси. Сегодня мы публикуем определение и надзорное постановление этого суда, из которых читатель увидит, как развивались события. Мы не будем комментировать эти документы. Решение, определение, постановление суда есть закон, и подлежит исполнению пока оно не отменено. Но это вовсе не означает, что оно не может быть оценено читателями, хотя бы с точки зрения конкретных ссылок на законы и конкретного желания исполнять законы.

БУКВОЕД

ВЫСШИЙ ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ СУД РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

14.11.94 г. N 23-6

Судья Шевлюков Ю.А., рассмотрев материалы, связанные с исполнением решения и приказа Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь N 23-6 от 22.03.94 г. о взыскании с расчетного счета производственно-коммерческого предприятия "Раритас" 19.458 тыс. руб. (с учетом деноминации) в пользу арендного строительно-монтажного треста N 27, у с т а н о в и л:

что до 13.06.94 г. указанные решения и приказ не исполнялись в связи с отсутствием средств на счете должника. Поэтому 13.06.94 г. Высшим Хозяйственным Судом Беларуси было вынесено определение об изменении способа и порядка исполнения решения с обращением взыскания на имущество ПКП "Раритас".

Однако судебный исполнитель при народном суде Октябрьского района г.Минска и председатель этого суда вернули в Высший Хозяйственный Суд определение и приказ об обращении взыскания на имущество должника без исполнения.

Письмом от 15.09.94 г. Высший Хозяйственный Суд Беларуси обосновал и разъяснил нарсуду Октябрьского района г.Минска неправомерность оставления без исполнения вышеуказанных определений и приказа, потребовав их исполнения. Одновременно, с учетом многочисленности таких и иных фактов, уровня правового регулирования, не стимулирующего поступательного развития экономических отношений, особенно -- в сфере производства, и в соответствии со ст. 26 Закона "О хозяйственном суде в Республике Беларусь" Высший Хозяйственный Суд Беларуси, принявший решение N 23-6, направил Председателю Верховного Совета Республики Беларусь, Президенту Республики Беларусь, Председателю Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Председателю Верховного Суда Республики Беларусь, и.о. Министра юстиции Республики Беларусь сообщение N 23-6 "Об исполнении решений хозяйственных судов, проблемах законодательства и законоисполнения -- предложения по их разрешению".

В статье 26 Закона "О хозяйственном суде в Республике Беларусь", в частности, записано: "Хозяйственный суд в Республике Беларусь ведет работу по предупреждению нарушений законодательства в экономических отношениях и договорных обязательств и в этих целях: направляет органам государственной власти и управления, а также иным органам сообщения о выявленных нарушениях законодательства при рассмотрении хозяйственных споров с предложениями об их устранении...; информирует о наиболее серьезных нарушениях законодательства, допускаемых в экономических отношениях, Верховный Совет Республики Беларусь и Правительство Республики Беларусь".

Прошло два месяца со дня направления вышеуказанного сообщения. Однако ни от одного из вышеупомянутых высших органов законодательной, исполнительной и судебной власти Республики Беларусь, за исключением телефонной (устной) информации из Администрации Президента Республики Беларусь о том, что предложения заслуживают внимания и будут использоваться по мере необходимости и что желательно их опубликовать в печати, и отписки Начальника Секретариата Верховного Совета Республики Беларусь с разъяснениями частных, второстепенных и не по существу сообщения вопросов, никакой официальной информации о принимаемых или намечаемых к принятию мерах или о мотивированном отклонении официальных предложений Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь (ст. 75 ХПК Беларуси) в этот Суд не поступило. До сего времени не обсуждалось это сообщение с судьями Высшего Хозяйственного Суда Беларуси и не предусмотрено его обсуждение в официальной повестке дня назначенного на 24-25.11.94 г. Пленума этого Суда.

В соответствии со ст. 16 Закона "О хозяйственном суде в Республике Беларусь" "требования судьи, предъявленные в пределах полномочий хозяйственного суда, обязательны для государственных и иных органов, предприятий и организаций, а также должностных лиц, к которым эти требования обращены. Должностные лица, не выполнившие законные требования судьи, несут предусмотренную законодательством ответственность".

Из изложенного выше усматривается, что требования этой статьи не выполняются высшими должностными лицами, законодательной, исполнительной и судебной властями республики.

В целях обеспечения исполнения требований Закона и настоящего определения с учетом статьи 3 Конституции Республики Беларусь, согласно которой "единственным источником государственной власти в Республике Беларусь является народ", необходимо: настоящее определение и сообщение от 15.09.94 г. N 23-6 довести до сведения народа Республики Беларусь через средства массовой информации, а именно: через "Народную Газету", газету "Советская Белоруссия" и радиопередачи "Радиофакт", "Постфактум"; потребовать от руководителей высших органов законодательной, исполнительной и судебной власти Республики Беларусь, которым было направлено сообщение Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь N 23-6 от 15.09.94г., в течение месяца информировать этот Суд о принятых или намечаемых к принятию мерах по предложениям, изложенным в этом сообщении; предупредить всех причастных к исполнению настоящего определения, что в соответствии со ст. 108 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь "хозяйственный суд имеет право наложить штраф до двадцати минимальных размеров заработной платы, установленной в Республике Беларусь, на орган,который виновен в неисполнении решения, определения и постановления хозяйственного суда".

На основании изложенного и руководствуясь статьями 3, 110 Конституции Республики Беларусь, статьями 16, 26 Закона "О хозяйственном суде в Республике Беларусь", статьями 12, 80, 88, 108 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь, --

О П Е Р Е Д Е Л И Л:

Обязать Верховный Совет Республики Беларусь, президента Республики Беларусь, Конституционный Суд Республики Беларусь, Высший Хозяйственный Суд (Пленум) Республики Беларусь, Верховный Суд Республики Беларусь, Министра юстиции Республики Беларусь в месячный срок со дня получения настоящего определения информировать Высший Хозяйственный Суд Республики Беларусь, принявший решение по делу N 23-6, о принятых мерах по сообщению этого Суда от 15.09.94 г.

2. Обнародовать настоящее определение в радиопередачах "Радиофакт" и "Постфактум" в двухдневный срок со дня его доставки редакциям этих передач.

3. Опубликовать настоящее определение и сообщение N 23-6 от 15.09.94 г. "Об исполнении решения хозяйственных судов , проблемах законодательства и законоисполнения -- предложения по их разрешению" в "Народной газете" и газете "Советская Белоруссия". Публикации начать в трехдневный срок и закончить не позднее 15 дней со дня получения настоящего определения и сообщения.

4. Предупредить всех причастных к исполнению настоящего определения об ответственности по ст. 108 ХПК Беларуси.

5. Настоящее определение вступает в силу немедленно после его принятия. Заявления о пересмотре решения (определения) хозяйственного суда могут быть поданы не позднее одного месяца после получения копии этого решения.

Подача заявления о пересмотре решения и принятие протеста прокурора не приостанавливают исполнения решения (ст.88 ХПК Беларуси).

Судья Ю.А.ШЕВЛЮКОВ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
17 ноября 1994 г. N23-6
г.Минск

Председатель Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь Бойко В.В., в соответствии со статьей 25 Закона о хозяйственном суде в Республике Беларусь, рассмотрев в порядке надзора определение судьи Высшего Хозяйственного Суда от 14.11.1994 г., постановленное со ссылкой на дело N 23-6, о взыскании с коммерческого предприятия "Раритас" 19458 тыс. рублей, --

У С Т А Н О В И Л:

В связи с просьбой взыскателя -- арендного стройтреста N 27 (г.Гомель) об изменении порядка исполнения решения Высшего Хозяйственного Суда путем обращения взыскания на имущество должника -- судья вынес определение от 13.06.1994г. по делу N 23-6 и обратил взыскание по сумме долга на имущество должника, направив приказ на исполнение в народный суд. Народный суд Октябрьского района г.Минска возвратил приказ суда взыскателю без исполнения, указав мотивы его неисполнения.

В соответствии со статьей 108 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь хозяйственный суд, установив вину органа в неисполнении решения,вправе применить штрафные санкции в целях обеспечения надлежащего исполнения судебного решения. Судом чья-либо вина в порядке статьи 108 Хозяйственного процессуального кодекса не устанавливалась и предусмотренные законом меры обеспечения исполнения решения не применялись.

Последующее определение судьи от 14.11.1994 г., вынесенное спустя пять месяцев после завершения судопроизводства по делу N 23-6, не соответствует процессуальному законодательству, а также обстоятельствам дела по следующим основаниям:

-- Оно не является процессуальным актом поскольку не основано на процессуальном событии, с которым Хозяйственный процессуальный кодекс связывает вынесение судебных процессуальных актов, в том числе определений. Ссылка судьи на ряд статей Закона о хозяйственном суде и Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь в этом определении не является процессуальным основанием для принятия судьей указанного определения.

-- В нарушение требований процессуального законодательства резолютивная часть определения судьи от 14.11.1994 г. по делу N 23-6 не содержит каких-либо предписаний, основанных на стадиях судопроизводства по конкретному судебному делу, а содержащееся в ней требование не связано с обстоятельствами судопроизводства по данному делу.

-- Ссылка судьи в этом определении на непринятие государственными органами мер по сообщению суда от 15.09.1994 г. неправомерна, поскольку судьей в порядке статьи 26 Хозяйственного процессуального кодекса при расмотрении дела N 23-6 от 22.03.1994 г. и вынесении решения официальное сообщение о выявленных судом нарушениях и предложениях по их устранению не принималось и указанным органам не направлялось.

-- Письмо судьи Шевлюкова от 15.09.1994 г., направленное спустя шесть месяцев после рассмотрения дела в адрес различных государственных органов, посвящено историческому и политико-правовому обзору проблем законодательства, законоисполнения в различных государствах, в том числе в Республике Беларусь, представляет собой личное мнение автора, поэтому ссылка судьи Шевлюкова Ю.А. в определении суда от 14.11.1994 г. на это письмо как на сообщение суда по делу N 23-6 неосновательна.

В связи с изложенным обязывающие предписания судьи в резолютивной части определения от 14 ноября 1994 года, а также предупреждения об ответственности юридически не состоятельны.

Руководствуясь статьями 85, 92, 93 и 95 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь, --

П О С Т А Н О В И Л:

Определение судьи Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь Шевлюкова Ю.А. от 14.11.1994 г., принятое со ссылкой на дело N 23-6, отменить.

Признать неправомерным выражение личного мнения судьи, не носящего процессуального характера, на официальном бланке Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь.

Постановление направить всем органам, названным в отмененном определении суда от 14 ноября 1994 года.

Председатель Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь В.В.БОЙКО

В ближайших номерах газеты мы надеемся опубликовать серию интервью с судьей Шевлюковым по довольно широкой теме -- "судья", в которых он обещает быть предельно откровенным и искренним.

ПраРОК

АКСАНА ЛЯВІЦКАЯ:

"РОК-Н-РОЛ -- ГЭТА ЦЭЛАЯ КРАІНА"

Я мяркую, што Аксану Лявіцкую асабліва рэпрэзэнтаваць ня трэба. Тыя, хто цікавіцца беларускім рок-н-ролам, ведаюць праграму "Rock island" ды ейную вядучую. Аксана выглядае белай варонаю сярод журналістаў беларускае тэлевізіі праз сваё добрае стаўленьне да рок-музыкі.

***Я скончыла факультэт журналістыкі, але прафэсыю атрымала на тэлевізіі, а не ва ўнівэрсытэце. Спрабавала займацца спартовай журналістыкай, толькі маральнага задавальненьня ад гэтага не атрымлівала. Усё было суха, нудна, нецікава. ***У 1987 годзе я пачала рабіць перадачу, якая мусіла называцца "Урокі рока", але ўрэшце выйшла ў эфір пад назовам "Урокі музыкі". Гэта была хутчэй сацыяльная, чым музычная перадача. Я разглядала тады рок-н-рол, як сродак, пры дапамозе якога моладзь адмяжоўвалася ад шэрае рэчаіснасьці. Мы сабралі ўсіхваласатых Менска й гаварылі зь імі па-чалавечы, як з нармальнымі людзьмі, а ня як з "адкідамі грамадзтва", якімі іх лічылі ўсе наўкол. Дзеля таго, каб перадача атрымалася болей яскравая, я хацела знайсьці ў архівах тэлевізіі запісы айчынных рок-н-рольшчыкаў. Але гэта не атрымалася. Было вельмі шмат заходняга матар'ялу, і ніякага -- нашага. Праграма праляжала на паліцы палову года й выйшла на тэле толькі дзякуючы ўмяшальніцтву камсамола. (На той час пры ЦК ЛКСМБ існаваў музычны цэнтар "Арыенцір" -- К.З.)

Пасьля гэтае перадачы мяне прыкмеціў Бахціяр Бахціяраў (тады --галоўны рэдактар музычнае рэдакцыі БТ, цяпер -- дырэктар дырэкцыі праграмаў. Ягоным намесьнікам на сёньняшні дзень зьяўляецца вядомы ў свае часы вядучы музычных ды іншых праграмаў радыё В.К.Сямашка --К.З.)

***Першыя два гады было цяжка. Атрымлівалася, што я ўвесь час рабіла перадачы, якія клаліся "на паліцу". ***Я доўга ішла да "Rock island". На той час не было ніякіх рок-праграмаў. Не было нават "Радыё рокс", да якога цяпер усе так прызвычаіліся. Існавала вялікая колькасьць забаўляльных перадачаў, прысьвечаных эстрадзе, а пра рок-н-рол усе маўчалі, нібыта ён ніколі й не існаваў. Я вырашыла зрабіць сваю рок-праграму. Доўга шукала назоў. Спынілася на назове "Rock island". Я лічу, што ў нашай краіне рок існуе асобна ад усяго, нібыта на востраве. Хаця, мажліва, гэта ня востраў, а цэлая краіна. Гэта сваё жыцьцё, свае жыцьцёвыя прынцыпы, свой погляд на рэчы й рэчаіснасьць. ***Я вельмі доўга адваёўвала гэты назоў, бо кіраўніцтва не згаджалася з ангельскім словам "island". ***Першы "Rock island" быў проста размоваю са сталымі рок-музыкамі. Гутарка перабівалася песьнямі, запісанымі ў студыі. Потым мы запісалі на тэлестудыі некалькі жывых выступаў беларускіх рок-гуртоў. Але мяне не задавальняла ані якасьць гуку, ані якасьць карцінкі, ані, наогул, праца рэжысэра, зь якім я тады была вымушаная працаваць. Таму я й зьвярнулася да ідэі праграмы, дзе музыканты працуюць пад фанаграму. Я, вядома, разумею, што рок-н-рол ня мусіць гучаць "пад фанэру", але ў нашых варунках, пры тэхнічных магчымасьцях беларускае тэлевізіі, па-іншаму працаваць і выдаваць у эфір якасную праграму проста немажліва. ***Усе шоў-праграмы, якія здымаліся ў студыі, і дзе музыкі працавалі пад фанаграму, выходзілі ў жывым эфіры. Тэлеглядачы маглі адрэзу ж патэлефанаваць, задаць пытаньне, выказаць свае меркаваньні ці пажаданьні. Такіх тэлефанаваньняў было вельмі шмат. Паралельна мы арганізоўвалі й здымалі жывыя канцэрты, якія пасьля мантажу таксама выдаваліся ў эфір. Так было запісана 15 канцэртаў. Два гады мы адпрацавалі гэткім чынам, не зважаючы на складанасьці. Зрэшты, ад канцэпцыі жывога эфіру давялося адмовіцца. Па-першае, таму, што для праграмы давалі вельмі позні эфірны час, і музыкі мелі праблемы з транспартам. Па-другое, зьнервавалі пастаянныя сутычкі з тэлевізійнай адміністрацыяй. Шчыра кажучы, ня любяць рок на нашай тэлевізіі. ***Ды й рок-музыкі мяне апошнім часам ня радуюць. Пасьля аднае зь перадачаў мы да другой гадзіны начы разграбалі завалы бітых бутэлькаў, недапалкаў ды йіншага разнастайнага бруду. Я іх запрасіла, як дахаты, а яны, як няўдзячныя госьцікі, набрудзілі ды сыйшлі. Цераз гэта, натуральна, таксама былі непаразуменьні з кіраўніцтвам. ***Я перайшла ў дзіцячую рэдакцыю й цяпер буду рабіць "Rock island" для падлеткаў. Я мяркую, трэба выхоўваць рок-культуру, нармалёвае стаўленьне да року ў падрастаючага пакаленьня. Вы самі разумееце, што сытуацыя з рок-музыкай у нашай краіне жахлівая. Я спадзяюся, што хоць праз пяць гадоў, дзякуючы намаганьням маладых музыкантаў, штосьці зьменіцца ў лепшы бок.

"БІТМЭЙКЭРС":
"КОЖНЫ ЗАЙМАЕЦЦА СВАЁЙ СПРАВАЮ -- МЫ СЬПЯВАЕМ, ЯНЫ ЯДУЦЬ"

Як вы, мажліва, ведаеце, 26 сьнежня ў Альтэрнатыўным тэатры музыканцікі "Крамы" правялі другі канцэрт цыклю "Сябры з Расеі ў гасьцёх у "Крамы", на які, у чарговы раз, прыцягнулі сваіх сябрукоў з Масквы. Гурт, што прыехаў гэтым разам, меў назоў "Бітмэйкэрс". Назоў гэты я, праз кепскае валоданьне ангельскай моваю, перакласьці не магу, а спытацца ў маскавітаў і такім чынам прадэманстраваць сваю неадукаванасьць, было, самі разумееце, сорамна. Народу, нягледзячы на тое, што "Бітмэйкэрс" на Беларусі ня ведаюць, было зашмат. Тэлевізійшчыкаў "Студыі БМ", якія прыйшлі здымаць канцэрт, даводзілася праводзіць у памяшканьне тэатру пры дапамозе міліцыянтаў. Скарыстаўшы вольную хвілінку паміж папярэдняю ды наступнаю пляшкамі піва, я здолеў задаць хлопцам з Масквы колькі пытаньняў:

-- Ці спадабалася вам у Менску, на радзіме беларускага рок-н-ролу, якому, між іншым, нядаўна споўнілася 100 гадоў? -- Мы тут ужо другі раз. Першы -- падчас фэстывалю "Новыя твары", які праводзіла арганізацыя "Next stop -- new live". Гэта кайфовае мейсца. З кожным разам Менск нам падабаецца ўсё болей. -- Можа, гэта проста з-за аншлагу на сёньняшнім канцэрце? -- Безумоўна, вельмі прыемна бачыць такую колькасьць народу ў залі й яшчэ большую за ейнымі дзьвярыма. Заўсёды сумна граць для трох чалавекаў. Але мы выдатна разумеем, што людзі не прыйшлі адмыслова, каб паслухаць нас. Іх вабіць імя "Крамы", а таксама імідж, які здолелі надаць арганізатары цыклю "Сябры з Расеі...". -- Дарэчы, як вы пазнаёміліся з "крамчукамі"? -- Падчас "Пакаленьня-94". Праўда, мы там не выступалі, але тусаваліся. Тусоўка ў жыцьці музыкі мае вялікае значэньне. -- Вы бралі ўдзел у фэстывалі "Ступень к Парнасу". Як вы туды прабіліся? -- Гэта сакрэты нашага дырэктара. -- Я чуў, што вам дапамог хтосьці з музыкаў "Браво". -- А калі й так, дык што ў гэтым дрэннага? -- І што вам даў гэты фэстываль? -- Адно тое, што мы "засьвяціліся" на такім узроўні, ужо добра. Акрамя таго, нам аплочваюць запіс у любой студыі Масквы, якую мы выбярэм самі. -- У Маскве вельмі шмат камандаў. Ці ёсьць у вас свая публіка? -- Мяркую, што нас у Маскве крыху ведаюць. -- У клюбах якога ўзроўню вы, у асноўным, працуеце? -- Пачыналі мы з танных альбо нераскручаных клюбаў, дзе даводзілася працаваць за "дзякуй" ці за капейкі. Цяпер нам ужо даюць магчымасьць працаваць у дарагіх клюбах, дзе можна крыху зарабіць. Такіх, як "Пілот", "Арлекино", "Московский" і г.д. Але й да сёньня мы працягваем працаваць у танных клюбах. -- Чаму? -- Каб не забываліся. Ты ж сам гаворыш, што ў Маскве шмат камандаў. На некалькі месяцаў зьнік -- і ўсё, на цябе забыліся. -- Ня брыдка працаваць у дарагіх клюбах, калі ты сьпяваеш, а слухачы ядуць гэтым часам ікру? -- Не. Кожны займаецца сваёй справаю -- мы сьпяваем, яны ядуць. -- Калі вы сабраліся разам? -- Гады са 2 таму. -- Якім чынам? -- А мы яшчэ раней ведалі адзін аднаго па школе. -- Які сярэдні ўзрост музыкаў каманды? -- Прыблізна, 20 гадоў. -- Традыцыйнае пытаньне для "ПраРОКу": ці любіце вы гарэлачкі папіць? -- Спрабуем пазьбегнуць гэтага, але ж, сам разумееш, што рок-н-рольшчыку без гарэлачкі цяжкавасьценька. Але трэба неяк абмяжоўвацца, ці што?.. А то вось, калі ехалі сюды, бубнач трохі перабраў і зваліўся ночку зь верхняе паліцы.

Кастусь ЗЬМІЦЯРЭЦ, адмыслова для "БМ"

РОК-НАВІНКІ

Сэнсацыяй мінулага тыдню быў прыезд на радзіму беларускага рок-н-ролу (якому, дарэчы, нядаўна споўнілася 100 гадоў) лягенды брытанскага року гурту SLADE. Праўда, ад лягенды 70-х засталося толькі дзьве легендарныя асобы -- Дэйв Хіл (гітара) ды Дональд Паўэл (бубны). Усё адно, хіты 70-х было вельмі прыемна пачуць. Банк "Комплекс" не памыліўся. Заўсёды выгадней укладаць грошы ў лягенду, чымсьці ў сучаснасьць.

Андрэй"Ангус"Піпка носіцца з ідэяй правесьці цяжкі канцэрт, прысьвечаны памяці Бона Скота (памерлы вакаліст AC/DC). Частку грошай пад гэтую справу ён нейк адшукаў, але іх, як вы разумееце, малавасьценька. Дзе той "Комплекс" з калегамі?

У памяшканьні былога кінатэатра "Вясёлка", што ў парку Чалюскінцаў (ці Скіціоўцаў?) адкрыўся першы ў Менску артыстычны клюб. У лепшых традыцыях беларускага шоў-бізнэсу, музыкі там працуюць бясплатна, апарат стаіць высока, таму гук паганы. Так што схадзіце ды паглядзіце самі.

РОК-ВІНШАВАНЬНІ

13 сьнежня ў ФАКу (ФАК -- фізкультурна-аздараўленчы комплекс. Да ангельскага эквіваленту дачыненьня ня мае) "Серабранка" прайшлі сьвяткаваньні 25-годзя тэкставіка й дырэктара "Крамы" Зьміцера Лукашчка. Акрамя "крамчукоў", на імпрэзу былі запрошаныя Лявон Вольскі, Кася Камоцкая, журналісты са "Студыі БМ" ды "Народнае газэты" й прадстаўнікі некаторых камэрцыйных структураў. Далучаемся да віншаваньняў:

З днём рожденьем
паздравляем,
Шчасьця, радасці жылаем.
Пусць жэ горе і беда
Не вайдут в твой дом нікагда.

Пад віншаваньнем мусіць знаходзіцца выява прыгожанькага кацяняці.

К.З.

РОК-АНОНС!!!

У наступным нумары "ПраРОКу" чытайце эксклюзыўны матар'ял-шчыраваньне: "Я ПРАВЯЛА СА "SLADE" ДВА ДНІ..."

ЖЫЦЦЁ Ў СТЫЛІ "БМ"

Заваёўваем сяброў

Каб заслужыць павагу і давер"е людзей, іх падтрымку, варта прытрымлівацца простых правіл, якія рэкамендуе доктар Карнеі.

1. Праяўляем сапраўдны інтарэс да другіх людзей.

Той, хто імкнецца толькі зрабіць уражанне на іншых і зацікавіць іх уласнай асобай, ніколі не будзе мець сапраўдных сяброў. Толькі цікавячыся іншымі людзьмі, можна за кароткі срок набыць больш сяброў, чым за доўгія гады намаганняў зацікавіць іншых сваёй асобай.

2. Усміхайцеся.

Усмешка нічога не каштуе, але многа дае. Яна абагачае тых, хто яе атрымлівае, не збядняючы тых, хто ёю адорвае. Усмешка доўжыцца імгненне, а ў памяці застаецца часам назаўсёды. Яна стварае шчасце ў доме, нараджае атмасферу добразычлівасці ў дзелавых узаемаадносінах і служыць паролем для сяброў.

Калі ў чалавека няма схільнасці ўсміхацца, ён павінен навучыцца прымушаць сябе рабіць гэта. Паводзьце сябе так, як быццам бы вы ўжо з"яўляецеся шчаслівым, і гэта дапаможа вам прыйсці ў добры настрой. Многія думаюць, што дзеянне з"яўляецца следствам настрою. На самай справе адно неаддзельна ад другога: чалавек можа навучыцца кіраваць сваімі думкамі.

Усе на свеце шукаюць шчасця. Шчасце залежыць больш ад умоў унутранага парадку, чым ад умоў знешніх: мы шчаслівыя або нешчаслівыя не ад таго, што маем, дзе жывём і што робім, а ад таго, што мы самі пра ўсё гэта думаем.

3. Ведайце імёны ўсіх людзей, з якімі вам прыходзіцца мець справу.

Сярэдняга чалавека яго ўласнае імя цікавіць больш, чым усе іншыя імёны, разам узятыя.

4. Будзьце добрым слухачом, заахвочвайце іншых расказваць вам пра сябе.

Адчайны скандаліст і нават самы заўзяты крытык часта змякчаюцца ў прысутнасці цярплівага і спачувальнага слухача, --слухача, які маўчыць, пакуль раз"юшаны выкрывальнік выплёсквае яд, што назбіраўся ў яго душы.

5. Вядзіце размову ў коле інтарэсаў вашага субяседніка. Самы верны шлях да сэрца чалавека -- гэта размова з ім пра тое, чаму ён аддае перавагу.

6. Давайце людзям адчуваць іх значнасць.

Самым вялікім імкненнем, уласцівым чалавечай прыродзе, з"яўляецца жаданне быць значным.

Практычна кожны чалавек, якога мы сустракаем, у нейкіх адносінах пераўзыходзіць нас, і ў гэтым сэнсе ў яго можна павучыцца, а, значыцца, і падкрэсліць яго значнасць.

Правіла прызнання значнасці адыгрывае вялікую ролю не толькі ў дзелавых, але і ў сямейных адносінах. Калі вы хочаце смачна есці, ніколі не крытыкуйце жонку за тое, як яна вядзе хатнюю гаспадарку, і не праводзьце ў гэтых адносінах нейкіх параўнанняў паміж ёй і вашай маці. Наадварот, трэба пастаянна хваліць яе гаспадарскія здольнасці і ўслых віншаваць сябе з тым, што вы ажаніліся на жанчыне, якая спалучае ў сабе вартасці Венеры і ідэальнай гаспадыні.

Смяемся над сабой і сваім жыццём

Размаўляюць дзве сяброўкі:
-- Ты што, захварэла? -- З чаго ты ўзяла? -- Ад цябе ж раніцай урач выходзіў... -- Я ж не кажу, што вайна пачалася, калі ад цябе раніцай афіцэр выходзіць.

☺ ☺ ☺

-- Праўда, што ты аддаў дачку за свайго касіра? -- Праўда. -- Але ж ты яму не давяраеш. -- Ну і што! Затое зараз украдзеныя ў мяне грошы ён будзе прыносіць маёй дачцэ.

☺ ☺ ☺

Дзве дамы размаўляюць аб шлюбе: -- Мне здаецца, -- гаворыць адная, -- што шлюб нагадвае міраж у пустыні: з палацамі, пальмамі і вярблюдам. Потым знікае палац, за ім пальмі і, нарэшце, застаешся з адным вярблюдам.

☺ ☺ ☺

Размаўляюць два паляўнічыя: -- Я трапляю ў зайца з адлегласці ў сто крокаў. -- Цікава, дзе ты знаходзіш такіх зайцаў, якія чакаюць, пакуль ты адлічыш сто крокаў?

Дорым каханым біруzу

Камень першага зімовага месяца -- біруза. Аднак, як сцвярджаюць народныя паданні, біруза прыносіць удачу не толькі тым, хто нарадзіўся ў снежні, паколькі ўжо адна назва гэтага камня, якая ў перакладзе з персідскай мовы азначае "камень шчасця", а з арабскай "камень, які прыносіць перамогу", гаворыць сама за сябе.

"Нябесны камень", як паэтычна называлі біруzу, ва ўсе часы лічылі талісманам, які дапамагае ва ўсіх любоўных справах і інтрыгах. Біруза прымірала варожасць, спыняла спрэчкі, усталёўвала мір і спакой у сям"і, адводзіла бяду. На Усходзе ў калыску дзяўчыны клалі біруzу, якую яна ў дзень свайго вяселля дарыла нарачонаму. Добрым людзям біруза абяцала мір і дабрабыт у доме, для злых абарочвалася непапраўнай бядой. Людзі верылі, што, калі жанчына хоча спадабацца мужчыне, яна павінна непрыкметна зашыць кавалачак бірузы ў яго адзенне.

Медыкі лічылі, што біруза дапамагае пры хваробах вачэй і страўніка, з"яўляецца проціяддзем пры ўкусах змей і скарпіёнаў.

Лічылася, што апраўленая ў серабро біруза дапамагае ад бясонніцы, у выглядзе кулона -- спыняе крывацёкі. Аднак найбольш шырока выкарыстоўвалі біруzу пры лячэнні боляў у сэрцы і розных інфекцыйных хвароб, пры гэтым лекар павінен быў ведаць адпаведныя рытуалы. Арыстоцель пісаў, што біруза абараняе тых, хто носіць яе, ад смерці ў выніку няшчасных выпадкаў. А Томас Нікальс ў 1655 годзе адзначаў, што "гэты камень вельмі прыемны для вачэй і значна ўзмацняе зрок".

На Бліжнім Усходзе і ў Кітаі прымянялі гаючую мазь з бірузы для лячэння катаракты. У спалучэнні з іншымі лекамі біруzу выкарыстоўвалі для лячэння пухлін і апёкаў.

Бірузе прыпісваюцца незвычайныя, часам містычныя ўласцівасці. Лічыцца, што яна іншы раз павольна, а іншы раз імгненна мяняе колер, становіцца бледнай, шэрай. Гавораць, што біруза перажывае за свайго гаспадара: камень робіцца бледным, калі гаспадар хварэе і, наадварот, прыносіць яму ўдачу, калі ён здаровы. І ўсё ж перш за ўсё біруза -- гэта камень кахання.

Імкнемся быць шчаслівымі

Лорэнс Ле Шан -- амерыканскі псіхатэрапеўт, які працуе з анкалагічнымі хворымі. 35-гадовая практыка пераканала яго ў тым, што рак -- гэта паваротны момант у жыцці чалавека, калі трэба зрабіць выбар: памерці ці стаць шчаслівым.

Рак напрамую звязаны з тым унутраным станам, у якім знаходзіцца чалавек, -- лічыць Ле Шан. І калі чалавек не бачыць у сваім жыцці сэнсу і яму няма для чаго класціся спаць вечарам і прачынацца раніцай, дык рэакцыяй на гэта адмаўленне жыцця можа стаць рак. Асабліва часта, як паказала практыка Ле Шана, рак бывае ў тых людзей, якія вельмі актыўны спосаб жыцця, а потым чамусьці "апусцілі крылы". Калі ў гэтых людзей аднаўляецца цікавасць да жыцця, рак, як правіла, перастае іх трывожыць.

Вось адзін прыклад з практыкі Ле Шана.

Марыя, таленавіты ўрач -- педыятар з Бразіліі, вырашыла пакінуць родны горад і пераехаць у Лондан. Яна лічыла, што яе муж -- паэт, чые вершы ніколі не друкаваліся, і дзве дачкі, якія марылі стаць актрысамі, у Лондане мелі б больш магчымасцей для творчай кар"еры. Каб даць артыстычную адукацыю дачкам і дазволіць мужу аддаваць увесь час паэзіі, Марыя ўладкавалася на добра аплочваемую пасаду, але не па спецыяльнасці. Ёй давялося займацца справай, якую яна не любіла. Увесь яе дзень быў заняты работай і клопатам аб сям"і, але жыццё не прыносіла ёй радасці і задавальнення.

Праз 10 гадоў у яе быў выяўлены рак грудзей з вялікімі метастазамі, які не падлягаў аперацыі. Прагнозы былі самыя сумныя. Каб неяк аблегчыць ёй апошнія месяцы жыцця, урач накіраваў яе да доктара Ле Шана. Ле Шан растлумачыў Марыі, што цалкам аддаючы сябе сям"і, яна душыць сябе. "Навошта арганізму змагацца за жыццё, калі жыццё прыносіць яму адно толькі насілле? "Падумайце, калі вас не стане, дык вашы сваякі ўсё роўна застануцца са сваімі праблемамі. Дык ці не лепш выкарыстаць апошні шанц, які прапануе вам жыццё, забыць пра праблемы сваякоў і заняцца паўнакроўна і радасна? Дзесяць гадоў таму вы зрабілі памылку, дык выпраўляйце яе цяпер", -- сказаў ёй Ле Шан.

Марыя пакінула сям"ю і паехала ў родны Рыо-ды-Жанейра. Яна хадзіла басанож па пляжах, любіла кожны каменьчык і кожны пальмавы ліст. Яна ўладкавалася на работу і зноў пачала лячыць маленькіх дзяцей, з якімі вельмі любіла бавіць час. Пры гэтым яна не спыняла прыёму хімічных прэпаратаў і прітрымлівалася дыеты. Але калі раней усе гэтыя меры не дапамагалі, дык цяпер яны далі выдатныя вынікі. Марыя пачала папраўляцца. А што ж сям"я? Муж Марыі ўладкаваўся на работу, пачаў зарабляць грошы, а ў вольны час працягваў пісаць вершы. Яе дачкі таксама ўладкаваліся на работу ў магазін, а вечарамі займаліся ў тэатральнай студыі. Да здзіўлення Марыі аказалася, што, як толькі ім давялося вырашыць свае праблемы самім, яны паспяхова справіліся з гэтым.

У кожнага чалавека, лічыць Ле Шан, ёсць уласнае прызначэнне на Зямлі. Калі ён выконвае яго, яго здольнасці выкарыстоўваюцца максімальна, чалавек атрымлівае вялікае задавальненне ад жыцця. Калі ж ён знаходзіцца не на сваім шляху, жыццё не прыносіць яму радасці. У гэтым выпадку, нават калі яго жыццё знешне абсалютна нармальнае, рэакцыяй на яго можа стаць рак.

Шматлікія прыклады, якія прыводзіць Ле Шан у сваёй кнізе, даказваюць справядлівасць старой ісціны: "Ніколі не позна пачынаць усё спачатку". Іншы раз прымусіць чалавека ўспомніць пра гэта можа толькі рак. Рак -- гэта апошняе папярэджванне, мацнейшы сігнал, які прымушае чалавека ўспомніць пра сваё прызначэнне на Зямлі.

Калі выяўлена злаякасная пухліна, хвораму не важна, чым выклікана хвароба: ці стратай блізкага чалавека, ці тым, што ён доўгія гады перадольваў сябе дзеля грамадства. Выслухаць падобны прыгавор аднолькава цяжка і ў дваццаць, і ў шэсцьдзесят гадоў. Адзіна значнай у гэты момант становіцца магчымасць выжыць. Але рак ставіць умову: жыць далей можна толькі шчаслівым.

Але нават пасля ўсведамлення гэтага ў многіх людзей узнікае праблема, таму што яны не ведаюць, у чым заключаецца іх прызначэнне, не ведаюць, што можа прынесці ім шчасце. У такіх выпадках Ларэнс Ле Шан прапануе ўявіць, што ў дзверы ўваходзіць чараўнік, які гатовы выпаўніць любое ваша жаданне. Але трэба спяшацца, зараз ён пойдзе і больш не з"явіцца ніколі. Пра што вы хочаце спытацца ў яго?

Ёсць іншыя спосабы. Уявіце сабе, што вы, развітаўшыся з гэтым жыццём, зноў нарадзіліся на Зямлі. Чым бы вы хацелі займацца? Ці паспрабуйце ўявіць сабе, што вы апынуліся ў раі. Як выглядае гэты рай? Які ён для вас?

Вельмі эфектыўным аказваецца, як піша псіхатэрапеўт у сваёй кнізе, такі просты спосаб. Паспрабуйце ўспомніць самы шчаслівы і самы няшчасны дзень у сваім жыцці. Нехта, азіраючыся назад, можа сказаць, што ён ніколі не быў шчаслівы. Але ж былі хвіліны, моманты, калі вы адчувалі шчырую радасць? Успомніце іх, пастарайцеся адказаць на пытанне, што прынесла вам гэтую радасць, і пастарайцеся аднавіць падобнае ў сваім жыцці.

Такім чынам Ле Шану ўдалося вярнуць да жыцця мноства ракавых хворых. Пры гэтым пухліна не заўсёды змяншалася ў памерах, аднак спыняла свой рост і больш на працягу доўгіх гадоў на турбавала хворага.

Канешне ж, урач выратаваў далёка не ўсіх сваіх пацыентаў. Нярэдка ў людзей, змучаных цяжкім жыццём і хваробай, няма ні сіл, ні ждання папраўіцца. Але многіх з іх Ле Шан здолеў прывесці да стану прымірэння з сабой, і яны прынялі смерць спакойна і радасна. Тым не менш, псіхатэрапеўт упэўнены: смерць -- гэта ненармальны канец такой хваробы, як рак. Рак -- хвароба не смяротная, гэта толькі паваротны момант у жыцці і магчымасць ажыццявіць тое, аб чым вы заўсёды марылі.

(З часопіса "Путь к себе")

Адчыняем вокны душы

Вочы лічаць вокнамі душы: па іх вызначаюць перажыванні людзей і іх схільнасці да хваробаў. Чалавек з прыгожымі і прыцягальнымі вачыма часта валодае здароўем, розумам, воляй, тэмпераментам. Такія вочы выпраменьваюць цяпло, маюць выразную радужную абалонку. У людзей з вялікімі вачыма, як правіла, выдатныя разумовыя здольнасці, добрая памяць, адметная фізічная актыўнасць. Вялікія вочы з жывым бляскам нярэдка гавораць аб імкненні да ўлады, а вялікія вочы са шматлікімі зморшчынкамі на павеках -- аб жаданні лідэрства.

Людзі з маленькімі вачыма часцей не валодаюць такім багатым уяўленнем, як вялікавокія. Але затое яны больш спакойныя, цярплівыя, на іх смела можна разлічваць у любой справе. Яны звычайна вельмі сумленныя, часам упартыя і самаўпэўненыя.

Пазбаўленыя бляску, запалыя вочы служаць прыкметай паніжанай энэргіі. Яны характэрныя для песімістаў, людзей, схільных да суму і дэпрэсій.

Пачырванеўшыя вочы са скошанымі ўверх яблыкамі гавораць аб наяўнасці энергіі. Такія людзі рашучыя, нецярплівыя.

Вочы падоўжанай формы з загнутымі ўверх венчыкамі -- прыкмета вытанчанай натуры. Вузкія, выцягнутыя вочы з двайнымі ці трайнымі павекамі сведчаць аб спакойным характары. Круглыя вочы з жаўтаватым бляскам гавораць аб упартасці і настойлівасці. Вялікія, летуценныя вочы -- паказчык страснай натуры, музычнасці. Глыбока пасаджаныя вочы -- прыкмета цяжкага недаверлівага характару.

Існуе думка, што доўгія і густыя вейкі з"яўляюцца не толькі атрыбутам прыгажосці, але і прыкметай аслабленага здароўя. Такія вейкі нярэдка сустракаюцца ў людзей, схільных да лёгачных захворванняў.

Вялікая радужная абалонка вачэй -- прыкмета міласэрнасці. Вочы з празмерна вялікай радужнай абалонкай гавораць аб вернасці, сумленнасці, пачуцці абавязку. Маленькая радужная абалонка вачэй -- прыкмета незбалансаванасці ўнутраных працэсаў, што неспрыяльна адбіваецца на ўзаемаадносінах з людзьмі. Вузкія маленькія вочы з чорна-жоўтай радужнай абалонкай сведчаць аб моцнай натуры.

Блакітныя вочы з"яўляюцца прыкметай адчувальнай натуры. Светла-карычневыя вочы ўласцівы сарамлівым людзям. Чорныя і зялёныя вочы служаць прыкметай энергічнай натуры, чалавека дзеяння.

Заўважана наступная сувязь паміж колерам вачэй кіраўніка і асаблівасцямі яго характару: чарнавокія кіраўнікі ўпартыя, вынослівыя, але трымаюць правільныя рашэнні. Кіраўнікі з шэрымі вачыма рашучыя, але бездапаможныя пры рашэнні неінтэлектуальных задач. Кіраўнікі са светла-карымі вачыма замкненныя, дасягаюць поспеху ў самастойнай працы. Блакітнавокія кіраўнікі --вытрыманыя, але сентыментальныя, аднастайнасць іх прыгнятае, яны -- людзі настрою, часта крыўдзяцца. Зялёнавокія -- лепшыя з кіраўнікоў: яны стабільныя, рашучыя, валодаюць дастатковым уяўленнем, рэалісты, засяроджаныя і цярплівыя, строгія, але справядлівыя, добрыя слухачы і субяседнікі, знаходзяць выйсце з любога становішча.

Жыць у стылі "БМ" вас вучыць Бабуля Алена

Пункт гледжання аўтараў газеты не абавязкова супадае з пазіцыяй рэдакцыі. Адказнасць за дакладнасць фактаў, прыведзеных у артыкулах, нясуць аўтары публікацый.

"Беларуская маладзёжная"
Рэспубліканская грамадска-палітычная незалежная газета
Заснавальнікі М. КАПЧОНАЎ і І. ЦІШЫН

Адрас рэдакцыі: 220134, Мінск, вул. Якубоўскага, 15-1-77
Кантактны тэлефон: 57-00-43
Пасведчанне аб рэгістрацыі N 882

Падпісана ў друк 12 снежня 1994 г.
Мінская паліграфічная фабрыка "Чырвоная зорка" (Мінск, 1-шы Загарадны зав., 3)
Кошт праз "Белсаюздрук" 40 рублёў
Тыраж 10 тысяч экз.
Заказ N 1890

Галоўны рэдактар Т. І. МЕЛЬНІЧУК (НІЧЫПАРУК)